

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE HRİSTİYAN İRANLI SİĞİNMACILARIN SOSYO-
EKONOMİK DURUMLARI VE SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ**

Shiva AKHLAGHIOLAGHI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

TÜRKİYE'DE HRİSTİYAN İRANLI SIĞINMACILARIN SOSYO-EKONOMİK
DURUMLARI VE SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ

Shiva AKHLAGHIOLAGHI

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

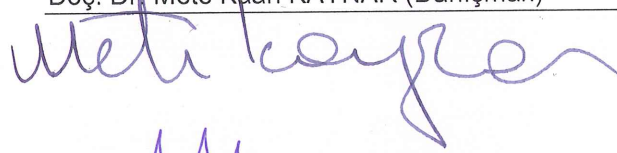
KABUL VE ONAY

SHIVA AKHLAGHIOLAGHI tarafından hazırlanan "TÜRKİYE'DE HİRİSTİYAN İRAN'LI SİĞİNMACILARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ" başlıklı bu çalışma, 19.09.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN (Başkan)

Doç. Dr. Mete Kaan KAYNAR (Danışman)

Doç. Dr. Metin YÜKSEL (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Musa Yaşar Sağlam

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

19/09/2019

Shiva AKHLAGHIOLAGHI

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Mete Kaan KAYNAR** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Shiva AKHLAGHIOLAGHI

ÖZET

AKHLAGHIOLAGHI, Shiva. *Türkiye’de Hristiyan İnanlı Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Sorunları: Ankara Örneği*, Yüksek Lisan Tezi, Ankara, 2019

Bu tez Türkiye’deki İnanlı mülteciler ve İnanlı Hristiyan mültecilerin sosyo-ekonomik durumları ve sorunlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda mültecilerin durumunu daha iyi anlamak için genel olarak ve dünyada mültecilik ele alınacaktır. Birinci bölümde mülteci, sığınmacı ve göçmen kavramları ve arasındaki farklar ve uluslararası platformda mültecilik irdelenecektir. İkinci bölümde Türkiye’deki mülteciler ve onların hukuki statüleri incelenecektir. Üçüncü bölümde Türkiye’deki İnanlı mültecilerin geliş nedenleri ve sorunlarına değinilecektir. Son bölümde ise tezin ana eksenini oluşturan Hristiyan İnanlıların Türkiye’deki sosyo-ekonomik durumları, din yaşantıları, siyasal durumları, sorunları ve Türkiye’den geleceğe yönelik beklenti aktarılacaktır.

Anahtar Sözcükler: İnanlı Hristiyanlar, Sosyo-Ekonomik Sorunlar, Göç, Mülteciler, Sığınmacılar.

ABSTRACT

AKHLAGHIOLAGHI, Shiva. *Christian Iranian asylum seekers in Turkey, socio-economic status and issues: The Ankara Example*, Master Thesis, Ankara, 2019

Christian refugees, Iranian refugees in Turkey and Iran in this thesis, the socio-economic situation and aims to explore the problems. In this context to a better understanding of the status of refugees, in general and refugee will be taken up in the world. In the first part, asylum-seekers / refugees and immigrants and differences between the concepts of refugee and international platforms will be discussed. In the second chapter, refugees and their legal status in Turkey will be examined. Iranian refugees in Turkey the reasons for the arrival of the third chapter and problems will be discussed. In the last chapter, the thesis that Christian Iranians in Turkey forms the main axis of socio-economic status, religion, life, and political situations, issues and expectation for the future of Turkey are carried over them.

Key Words: Iranian Christians, Socio-Economic Issues, Immigration, Refugees, Asylum Seekers.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	6
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	6
1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	7
İKİNCİ BÖLÜM: DÜNYADA MÜLTECİLİK.....	9
2.1. MÜLTECİ KAVRAMI	9
2.2. MÜLTECİ, SİĞINMACI, GÖÇMEN KAVRAMLARI ARASINDAKİ FARKLAR.....	11
2.3. ULUSLARARASI PLATFORMDA MÜLTECİ VE SİĞINMACILAR	12
2.4. HAK VE ÖZGÜRLÜKLER KAPSAMINDA MÜLTECİLER	14
2.4.1. Yaşama Hakkı.....	15
2.4.2. Sığınma ve Uluslararası Korunmadan Yararlanma Hakkı.....	15
2.4.3. Vatandaşlık Hakkı.....	16
2.4.4. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı	17
2.4.5. Eğitim-Öğretim Hakkı.....	17
2.5. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MÜLTECİ MESELESİ	18
2.5.1. Türkiye'de Mülteciler	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE MÜLTECİLER.....	22
3.1. HUKUKİ STATÜLER	22
3.1.1. Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Dönemlerinde Hukuki Durum	22
3.1.2. Türk Mülteci Hukukunun Oluşma Süreci.....	23

3.1.3. Türk Hukukunda Mülteciler	25
3.2. SAYISAL GÖRÜNÜM	33
3.3. TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE GEÇİCİ KORUMA	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ İRANLI MÜLTECİLER	43
4.1. TÜRKİYE'DE İLTİCA SİSTEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE NEDENLERİ	43
4.2. İRANLILARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ NEDENLERİ	44
4.3. BMMYK VE TÜRKİYE'DEKİ BAŞVURU SÜREÇLERİ.....	45
4.3.1. BMMYK Mülteci Sisteminin Eksikleri ve Gecikmeler.....	48
4.4. ABD'NİN 2017 YILINDA GETİRDİĞİ YASALAR	49
4.4.1. Yasaların Getirdiği Düzenlemeler	51
4.5. TÜRKİYE'DEKİ SİĞİNMACILARIN İSTATİSTİKLERİ	52
4.6. İRAN ŞAHİNİN DEVRİLİŞİ VE İSLAM DEVRİMİ	53
4.6.1. İran'da Göç Dalgaları	55
4.7. İRANLI SİĞİNMACILAR HAKKINDA İSTATİKSEL BİLGİLER	56
BEŞİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ HRİSTİYAN İRANLI SİĞİNMACILARIN SOSYO- EKONOMİK DURUMLARI VE SORUNLARI (ANKARA ÖRNEĞİ).....	58
5.1. Demografik Bilgiler	58
5.2. Sığınmacı Durumu ve Sorunlarına İlişkin Sorular	62
5.4. Türkiye'de Hayat.....	66
SONUÇ	81
KAYNAKÇA.....	88
Ek 1: Orijinallik Raporu	94
Ek 2: Etik Kurul İzin Muafiyeti Formu	95

KISALTMALAR DİZİNİ

AA: Anadolu Ajansı

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

LGBT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender

RG: Resmi Gazete

UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees

TDK: Türk Dil Kurumu

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Yabancıların Türkiye'ye Giriş-Çıkış Sayıları	19
Tablo 2. Komşu Ülkelere Sığınan Suriyeli Mülteci Sayısı.....	34
Tablo 3. Türkiye'de Kaydı Bulunan Suriyeli ve Suriyeli Olmayan Sığınmacıların en çok yaşadıkları iller sıralaması.....	38
Tablo 4. Yaş Grupları.....	58
Tablo 5. Kendinizi hangi kimliğiniz ile tanımlıyorsunuz (siz kimsiniz) ?	59
Tablo 6. Eğitim durumu bilgisi.....	60
Tablo 7. Bildiğiniz diller nelerdir?	61
Tablo 8. Ebeveynlerin eğitim düzeyi nedir?	61
Tablo 9. Ailedeki başka sığınmacı/mülteci sayısı	62
Tablo 10. İran'dan Türkiye'ye ne zaman geldiniz?	63
Tablo 11. Türkiye'ye geldikten ne kadar sonra sığınma başvurusunda bulundunuz?	63
Tablo 12. Türkiye'ye giriş yaparken yanınızda kimler vardı?.....	64
Tablo 13. Ülkenizi terk etme nedenleriniz (öncelik sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralayınız)	66
Tablo 14. Türkçenizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	68
Tablo 15. Türkiye'ye gelmeyi neden tercih ettiniz?.....	70
Tablo 16. Sizce burada yaşayan sığınmacıların en önemli sorunların nelerdir? (Önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralayınız.).....	73
Tablo 17. Şuandaki mevcut pozisyonunuzu nasıl tanımlarsınız?	73
Tablo 18. Üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesi kabul edilmiş olanlar kaç yıldır bu ülkeye yerleştirilmeyi bekliyor?	74
Tablo 19. Size imkân verilirse, Türkiye'de kalmak/yaşamak ister misiniz?.....	75

GİRİŞ

İnsan yapısı gereği dinamik, hareket eden bir canlıdır. İnsanlar tarih içerisinde sürekli gerek keşif gerekse çeşitli sebeplerle buldukları yerleri değiştirmiş, bir yerden bir başka yere göç etmişlerdir. Tarih temelde bir göçler çağıdır. İnsanların farklı yerlere hareket etmeleri ile aralarında gelişen ilişkiler tarihe malzeme oluşturmaktadır.

Göç, Türk Dil Kurumu'nun tanımıyla “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” anlamına gelmektedir. Kişi veya toplulukların buldukları yeri değiştirmelerinin nedeni sosyal, ekonomik, siyasi vb. birçok faktöre dayandırılabilir. Bu da göçün birden çok nedenle olabileceğini akla getirmektedir (TDK, 1999).

Göçe dair yapılan tanımlamalarda “uzaklık”, “zaman” ve “kalıcılık” durumları esas alınmıştır. Bir yerden bir başka yere gidişin göç olarak adlandırılması için gidilen mesafe oldukça önemlidir. Aynı bölge içerisinde bir yere gitmek göç kapsamında değerlendirilemez. Aynı şekilde giden kişinin kısa bir süre kalıp geri gelmesi de göç değil, sadece “tatil” veya “mekân değişikliği” kapsamında değerlendirilebilir. Yapılan mekân değişikliğinin göç olarak adlandırılması için mesafenin farklı bir ülke veya bölge olması, gidilen yerde kalıcılık durumunun olması da gereklidir.

Göç sürecinde bireyin iradesi göçün adlandırılmasına tesir etmektedir. Fichter göçün iradeli veya irade dışı olarak yapılacağını söyler. Kişinin kendi iradesiyle göçe karar vermesine “gönüllü göç”, iradesi dışında göç etmesi ve göç etme zorunda bırakılmasıyla yapılan göçe ise “zorunlu göç” adı verilmektedir. Petersen de göçün dört ayrı şekli olduğunu söyler. Bunlar; “ilkel göç”, “zorlama ile yapılan göç”, “serbest göç” ve “kitlesele göç” şeklindedir (Erdoğan ve Kaya, 2015, s.15).

Tarih boyunca milletlerin kendi içerisinde veya birbirleri ile olan ilişkileri o ülkelerde yaşayan insanları doğrudan veya dolaylı olarak etkilemiştir. Kendi ülkesinde siyasi, sosyal veya toplumsal herhangi bir hadiseden ötürü kişiler buldukları yerden göç etmiş veya ettirilmiştir. Fichter'in ifade ettiği şekilde göçün zorunlu olarak yapıldığı durumlara "iltica" adı verilmektedir. Bir yerden herhangi bir yere zorunlu olarak göç eden veya ettirilen kişiye ise "mülteci" veya "sığınmacı" denilmektedir. Mülteci veya sığınmacılar siyasi, sosyal vb. birçok sebeple kendi ülkelerinde yaşayamayan, farklı bir ülkeye geçmeyle kendi yaşam hakları başta olmak üzere vatandaşlık hakkı, eğitim hakkı gibi temel hakları da güvence altına almak isteyen kişilerdir (Fichter, 1994, s. 101).

Literatürde sıkça "göçmen", "iltica", "mülteci" ve "sığınmacı" kavramları birbirlerine karıştırılmaktadır. Mülteciler kendi ülkelerinde çeşitli tehlikeler nedeniyle barınamadıkları için farklı bir ülkeye sığınma talebinde bulunan ve bu talepleri olumlu karşılanan kişilerdir. Bir diğer deyişle mültecilik hukuksal bir statüdür. Sığınmacılık ise mültecilik talebi gibi hukuksal bir boyutta olmamakla birlikte kişinin sığınma talebiyle korunma amaçlı bir başka ülkeye yerleşmesini ifade etmektedir (Kümbetoğlu, 1997, s. 27).

Sığınmacı ve mülteciler de bir yerden başka bir yere göç ettikleri için birer göçmedirler. Fakat her göçmen kişiye de sığınmacı ya da mülteci denilemez. Bu üç kavram birbiri ile zorunluluk ve hukuksal statü yönünden ayrılmaktadır. Mülteci veya sığınmacı farklı nedenlerle baskı altında olan biridir. Bulduğu ülkede güvenliği tehlike altında olan, uzun süreler yaşamış olduğu yeri değiştirerek yeni bir bölgeye gelen ve adaptasyon sorunu yaşayan, farklı dil-din-ırktan kişiler arasında uyum sorunu yaşayan mülteciler ve sığınmacılar oldukça fazladır. Zorunlu göç süreci oldukça sancılı olduğu için kişilerin kendi ülkelerinden ayrıldıklarında ailelerinden ayrı düşmeleri, yeni geldikleri bölgede tehdit, travma veya insan haklarına aykırı durumlar yaşamaları oldukça olasıdır.

Göç olgusu üzerine çalışan Ravestein, kişilerin zorunlu göçe tabi tutulmalarının nedenlerini kötü kanunlar, ağır vergiler, ağır yaşam koşulları gibi nedenlere bağlamakta ve kişinin bu nedenler olmaması halinde bulunduğu bölgeyi uyum sorunundan ötürü kolay kolay değiştiremeyeceğini öngörmektedir. Nitekim zorunlu göç insanlar arasında birçok sorunun doğmasını, özellikle kültürel anlamda bir bireyin yaşam alanından uzaklaşarak farklı bir kültüre tabi olma süreci içerisine girmesine neden olur. Bu süreç de hem yerel halk hem de yerinden edilen halk için oldukça zordur (İçduygu ve Sirkeci, 1999, s.9).

Kültür maddi ve manevi yönleri olan bir olgudur. Kültürün manevi yönü görünmez sermaye açısından ele alınırken, maddi yönü ise fiziksel çevreye olan etkileridir. Bir bölgede turizm faaliyetlerinin artması hem maddi hem de manevi kültürün değişmesine neden olmuştur. Örneğin, İstanbul ele alındığında günümüzde metropol olan kentin Osmanlı İmparatorluğu gibi doğu ve batı sentezini bir araya getiren bir devletin ana merkezi olması, Bizans İmparatorluğu gibi Hristiyanlığın ve Batı'nın önemli kültürlerini bir arada barındıran bir imparatorluğun yine ana merkezi olması bu kentin gerek maddi gerek manevi yapısında değişimlere neden olmuştur. İstanbul'un maddi yapısını oluşturan ev, iş hanları, camiiler, kiliseler, eğitim yerleri vb. birçok alanın mimarisine bakıldığında geçmişten günümüze taşınan bir sentezin etkin bir şekilde işleyişi gözlemlenecektir. Manevi değerler bakımından dil, düşünce yapısı, gelenek, örf adetlere bakıldığında hem Hristiyanlığın hem Müslümanlığın etkileriyle gelişen bir anlayış göze çarpacaktır (Akdemir, 2004, s. 43 vd.).

Göç, kültür olgusunu oldukça etkileyen bir yapıyı ifade eder. Göçle birlikte bir ülkenin ve ülke insanının kültürel yapısı, yaşamı, ekonomisi değişimlere uğrar. Yerel halk ve göç eden kitlenin birbirlerinden en fazla etkilendikleri husus kültürel alışkanlık ve davranışlar konusundadır. Bir bölgedeki insanın o bölgeye ait konuşma dili, yaşam biçimi, bölgenin özelliklerini kendi içine sindirmesi bir alışkanlığa dönüşür ve başka bir bölgedeki insanın alışkanlıklarını yadırgayabilir.

Bu yadırgama durumu “etkilenme” ve “çatışma” olmak üzere iki şekilde de değişmektedir. Genellikle gelişmiş ülkelerde ekonominin gelişmesi, yaşam şartlarının rahatlığı, özgürlük düşkünlüğü gibi durumlar kişilerin daha kendilerine göre düzenli yaşamlarının olmasına ve bireyselliklerinin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Oysa daha az gelişmiş ülkelerde ise kişilerin daha baskın, totaliter bir tutum içerisinde katı alışkanlıklarının olduğu görülür. Bu durum bireylerin yaşam tarzlarının bir noktada çatışmasına neden olabilir. Örneğin; Avrupa’da bireylerin daha rahat yaşadıkları, kıyafet anlamında her türlü giyindikleri görülmektedir. Oysa İslami coğrafyada, İran gibi ülkelerde kapalılığa daha fazla önem verilmektedir. Bu durumda iki ülkenin vatandaşı turizm çerçevesinde bir araya geldiklerinde giyim-kuşam noktasında bir çatışmaya uğrayacaklardır. Göçle bu çatışma oranları çok daha fazla artmaktadır. Bu nedenle göç, özellikle de iltica şeklinde olan zoraki göç durumları çeşitli uluslararası ve ulusal düzenlemelerle kararlara bağlanmış ve hem yerel halkın hem de göç eden kitlenin zarar görmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır (Beter, 2006).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde her insanın temelde insan olmasından ötürü kendisinin kazandığı haklar olduğu bildirilmiştir. Yaşam Hakkı, eğitim hakkı gibi bu haklar insanın temelde bir değer olduğunun da aynı zamanda bir göstergesidir. İnsanın evrensel değerinden kaynaklanan bu haklar onun için hiçbir durum ve koşul ayırt etmeksizin geçerlidir ve kullanılacak haklardır. Bir kişinin iltica halinde kendi bulunduğu yerdeki tehlikeden ötürü kendi yaşama hakkını koruması adına oradan uzaklaşması kendi hakkı olduğu gibi, yeni geldiği alanda da yaşam hakkını devam ettirmek adına çabalaması da ona sunulan bir haktır. Bu nedenle her birey kültürel çatışma halinde olsa dahi, yeni geldiği yerde yaşam hakkını sürdürecektir. Bilhassa 21.yüzyılda dünyadaki küreselleşme ve bilinçle birlikte hemen hemen her ülkenin bireye bu hakkı sağlama yolunda yardımcı olması oldukça önemlidir.

Mültecilik mevzuunda dünyadaki ilk uluslararası hukuk belgesi 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesidir¹. Bu sözleşme her ne kadar mekân ve zaman sınırı içerisinde mültecilerin sorunlarını ele alsada bugün imzalayan birçok ülke tarafından temel alınan ve kullanılan bir belgedir. Birçok ülke süreç içinde 1951 Cenevre Sözleşmesini esas alarak kendi yaptığı düzenlemelerle mülteci ve sığınmacılara yönelik ek çalışmalar yapmış ve kendilerine sığınan yabancıları insan haklarına uygun şekilde koruma altına almışlardır.

Esasen 1951 Cenevre Sözleşmesi 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’da yaşanan yoğun nüfus hareketlerini temel alarak bu kişilerin uluslararası ve ulusal anlamda hukuksal durumlarını netleştirmek için hazırlanmıştır. Diğer taraftan bu sözleşme, dünyada evrensel anlamda mülteci konusunu ele alan ve düzenleyen ilk ve tek çok taraflı antlaşma özelliğini taşımaktadır (Topal, 2015, s. 8).

Bu tez çalışması ulusal ve uluslararası mevzuat ışığında Türkiye’de uluslararası koruma talebinde bulunan İranlı Hristiyanlar konu edinmekte ve onların ülkedeki sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin mültecilik temelinde bir analizi esas almaktadır.

¹ Kısaca “1951 Cenevre Sözleşmesi” olarak ifade edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Göç, tarih boyunca toplumların ve devletlerin nüfus yapısını, kültürünü, siyasetini ve ekonomik durumunu şekillendiren ve incelenmesi elzem olan bir unsurdur. Bu çalışmada ülkelerindeki politik ve ekonomik iktidarsızlık nedeniyle Türkiye'ye sığınan İranlı sığınmacıların siyasi ve ekonomik sorunlarının saptanması amaçlanmış bunları çözüme kavuşturmak için yapılması gerekenlere odaklanılmıştır.

Çalışmanın başlıca amacı, Türkiye'ye iltica eden İranlı Hristiyan sığınmacıların sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarının tespit edilmesi ve konuya dair alternatif çözüm yöntemlerinin ayrıntıları ile belirlenerek ele alınmasıdır.

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesini 24 Ağustos 1951 tarihinde imzalamış ve 29 Ağustos 1961 tarihinde 359 sayılı Kanunla onaylamıştır ancak sözleşmeyi coğrafi çekince koyarak kabul etmiştir. Oysa Türkiye'ye gelen sığınmacıların çoğu Avrupa dışı ülkelerden gelmektedir ve sözleşmeye eklenen çekince gereği bu kişiler uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarını Türkiye'de kullanamamaktadır (Çağlar, 2011).

Bu araştırma ile elde edilecek veriler ışığında İranlı Hristiyan sığınmacıların yaşam biçimleri ve yüzleşmek zorunda oldukları siyasi, sosyal ve ekonomik sorunların neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Böylece Türk toplumuna başarılı bir şekilde uyum sağlamaları için nelerin yapılabileceği tartışılacaktır.

Türkiye'de hali hazırda hatırı sayılır miktarda sığınmacı bulunmaktadır, ancak Türkiye'deki yaşam koşullarını insani bir düzlemde değerlendirmek tartışmaya açıktır. Özellikle Batı ülkelerine baktığımızda, sığınmacıların topluma entegre

edilmelerine yardımcı olan ve bu kıstasları belirleyen yasalar ve kurumlar olduğunu görürüz. Çalışmalarını entegrasyon doğrultusunda yoğunlaştıran birçok sivil toplum kuruluşu da bulunmaktadır. Avrupa Birliği'ne (AB) üye olma sürecinde Türkiye sığınmacılar hususunda bir takım düzenlemeler yapacağını taahhüt etmiş, yakın dönemde de bu konuda adımlar atmaya başlamıştır. Fakat bu konuda henüz istenilen sonucu ulaşıldığı da söylenemez. Özellikle Türkiye'nin uyum konusunda atması gereken birçok adım olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda tez çalışması, İranlı Hristiyan sığınmacılar özelinde bu insanların Türkiye'de nasıl şartlar altında yaşadıklarının gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma için kullanılan temel veri toplama araçları anket ve yarı yapılandırılmış mülakat olarak belirlenmiştir. Sığınmacılarla yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiş, din adamları ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü çalışanlarının bilgisine başvurmak için ise anket yöntemi tercih edilmiştir. Çalışma yürütülürken alan araştırması esas alınmıştır. Bu sebepten dolayı nicel ve nitel veriler birlikte değerlendirilmiştir. Mülakat ve anket soruları yöneltilirken aynı bilimsel metot kullanılmıştır. Anket ve mülakat soruları üç başlık altında ele alınmıştır. İlk bölüm görüşülen kişilerin (bilgi kaynaklarının) demografik bilgileriyle (yaş, cinsiyet, dil, din, eğitim, meslek, menşei, ülke, göç sebebi vb.) ilgili soruları ihtiva eder. İkinci bölüm İranlı Hristiyan sığınmacıların Türkiye'de yaşadıkları, süre boyunca karşılaştıkları siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları tespit etmeye yönelik soruları içerir. Üçüncü bölüm ise sığınmacıların beklentilerini, topluma entegrasyonlarının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve insani şartlar altında yaşama olanağına erişebilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili düşüncelerinin şekillendirildiği sorulardan oluşmaktadır.

Yarı yapılandırılmış anket otuz İranlı Hristiyan sığınmacıyla kilisede gerçekleştirilmiştir. Statüleri gereği oldukça hassas bir grup olan İranlı Hristiyanlar

yeterince güçlkle karşılaştıkları yabancı bir ülkede kendilerini mümkün mertebe gizleme ve dikkat çekmeme yönünde çaba sarf ettikleri için genellikle iletişime açık değildirler². Dolayısıyla mülakatın gerçekleştirilmesi için ancak otuz katılımcıya ulaşılabilmiştir.

Alan araştırması esnasında nicel yöntem kullanılırken sığınmacılar dışında görüşülen kişilerin statüleri ve araştırmanın problemi göz önüne alınarak anket ölçeği geliştirilmiştir. Nitel yöntem kullanılırken probleme göre mülakat soruları hazırlanmış, görüşme yarı yapılandırılmış olarak belirlendiği işin konuyla ilgili önceden hazırlanan sorularla gerçekleştirilmiş, mülakatın gidişatına göre soruların sırası ve soruluş biçimleri üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş, bu kişilerden elde edilen veriler analize tabi tutularak araştırmaya dâhil edilmiştir.

² Din değiştirdikleri için ülkelerinde mürtet olarak addedilmiştir

İKİNCİ BÖLÜM: DÜNYADA MÜLTECİLİK

2.1. MÜLTECİ KAVRAMI

Arapça kökenli bir kelime olan “mülteci”, bir yere sığınan manasına gelmektedir. Tarihte ilk olarak Meninski'nin Thesaurus adlı eserinde 1680 tarihinde kullanılmıştır. Genellikle her kaynakta benzer bir tanımlaması olan bu kavram 1951 Cenevre Sözleşmesine göre şu şekilde tanımlanmıştır:

“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statü...” (Refworld, 2016)

Tarih boyunca gerek iç savaşlar gerekse devletlerin birbirleri ile olan çekişmelerinden kaynaklı olarak sürekli insanların bir yerlerden ayrılışı söz konusu olmuştur. Nitekim zorunlu göç ifadesi içerisinde olumsuz bir durum, zorba ve zapt barındıran bir kavramdır. O nedenle mülteci kavramı açıklanırken içerisindeki “zorunluluk durumu” ile birlikte açıklanır.

Mülteci; savaş, dış saldırı, yabancı bir ülkenin istilası, zoraki zapt, iç savaş ve çatışma, insan hakları ihlali, doğal afet veya yıkıcı herhangi bir olayla karşılaşan ve bu olay sonrasında bulunduğu yeri terk etmek zorunda kalan kişidir. 1951 Cenevre Sözleşmesi yayımlandığı dönemde 1951 yılından önce Avrupa'da meydana gelen olaylardan ötürü kendini zulüm ve baskı altında hissedenlerin daha emniyetli bölgelere izin alarak yerleşmesiyle gelenlere “mülteci” adı verileceğini

kesinleştirmişti. 1967 senesinde ise 1951 Cenevre Sözleşmesine ek olarak imzalanan 1967 Protokolünde mülteci tanımında düzenlemeye gidilmiş, “1951 yılından önce” ibaresi kaldırılarak mültecilerin adlandırılmasındaki zaman sorununun önüne geçilmiştir. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 protokolü ışında bir kişinin “mülteci” olarak adlandırılması şu durumlara dayandırılmıştır (Aktaran: Beyer, 1982, s. 79):

- Menşei ülke dışında olma
- İlgili ülkesinde korunamama ve çeşitli haklardan yararlanamama
- Çeşitli zulüm ve zorbalık durumları ile karşı karşıya kalma
- Sosyal gruba mensubiyet veya siyasi nedenlerden ötürü bulunduğu yerde tehlikede olma

İngilizce “refugee”, Fransızca “refugie” olarak ifade edilen mülteci, hukuksal bir statü olduğu için mülteciler Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından korunma altına alınmış kişiler sayılmaktadır (Aybay, 2008, s. 10).

Mültecilik esasında bir statü kapsamında değerlendirilebilir. Kişinin bulunduğu ülkeden daha evvel de bahsettiğimiz zoraki sebeplerden ötürü kaçması, korku ve endişe içerisinde hayatından kaygı duyması veya bulunduğu ülkenin kendisini korumamasından ötürü kendi talebi ile ülkeden ayrılmak istemesiyle gerçekleşen mültecilik, kişinin başka bir ülkeye başvuru yapması ile sürece girer. Başvuru yapılan yani içerisine yerleşilmek istenen ülke bu talebi değerlendirip olumlu karşılacağı zaman kişi mülteci olarak o ülkeye yerleşir ve ülkenin kendi yasasında belirlenen ve uluslararası hukuktan doğan haklardan yararlanır (Buz, 2004, s. 44). Literatürde zorunlu göç kapsamında ele alınan “mülteci” kavramı ayrıca “sığınmacı” ve “göçmen” kavramının da sık sık yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın bu bölümünde bu iki kavrama da değinmek faydalı olacaktır.

konumundadırlar. Fakat her göçmen, mülteci veya sığınmacı olmamaktadır. Göçmen, kendi ülkesinden veya bulunduğu yerden kendi isteği ile göç eden, daha çok gideceği yerin çekiciliğinden ötürü göç etmeyi seçen kişidir. Oysa mültecilikte zorunlu bir neden vardır. Kişinin bulunduğu yerin değil, o yerdeki kişilik haklarının zarara uğramasından ötürü gitmeyi seçmektedir. Bunun yanında göçmen bir ülkeye kendi iradesi ile ülkenin elverdiği şekilde göçen kişidir. Bunun için özel bir izin alması gerekmez. Fakat mülteci gideceği ülkeye sığınma talebinde bulunur ve izin alır (Tanrıbilir, 2004, s. 33).

2.3. ULUSLARARASI PLATFORMDA MÜLTECİ VE SİĞINMACILAR

Mültecilere karşı birçok devletin yerel hukukunda ve uluslararası hukukta tanımlayıcı maddeler bulunmaktadır. Mülteci ve sığınmacılara dair ilk uluslararası belge olan 1951 Cenevre Sözleşmesi ve ona ek olarak hazırlanan 1967 protokolü mülteciler hakkında şu esaslara değinmektedir (Aktaran: Altınışik ve Yıldırım, 2002, s. 41-44):

- Mültecilerin tanımlanması, hukuki bir statüde mülteci hakları ve hangi koşullarda bu hakların sona ereceği durumu
- Mültecilerin buldukları ülkedeki temel hak ve yükümlülükleri
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile iş birliği yapan devletlerin mültecilere karşı yükümlülükleri

1969 yılında Afrika Birliği Örgütü mültecilere dair bir konvansiyon yayımlamış ve bu yayınla savaş, insan hakları ihlalleri vb. durumlarda kalmış kişileri korumak gerektiğini ön plana çıkarmıştır. Belgede temelde mülteci ve sığınmacı kavramlarının tanımı yapılmış; yıkıcı etkinliklerin önlenmesi, ayrımcılık yapılmaması, gönüllü geri dönüş, ulusal yetkililer ve Birleşmiş Milletler ile iş birliği durumuna dair başlık ve bilgiler yer almıştır (Akyürek, 2007).

İslam dünyasında inanışlar gereği mültecilere değer verilmekte ve onların korunmasının önemli olduğu kabul edilmektedir. 1981 yılında ilan edilen İslam Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde sığınmacılara karşı tutum şu şekilde yer almaktadır (Aybay, 2008):

“(a) Zulüm ve işkenceye maruz kalan her Müslüman, dârulislam sınırları içerisinde güvende olabileceği bir yere sığınma hakkına sahiptir. İslam bu hakkı, cinsiyeti, inancı veya rengi ne olursa olsun, eziyete maruz kalan her şahsa tanır ve Müslümanlara da kendilerine sığınacak kimselere emniyet ve güven içinde yaşama hakkını vermeleri görevini yükler.”

(b) “Mekke-i Mükerrreme’de bulunan Beytullahi’l-Haram, bütün insanlar için emniyet yeridir. Hiçbir Müslüman buradan engellenemez.”

İslam Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin en önemli özelliği Mekke'yi sığınak yeri olarak göstermesi ve hiçbir Müslüman'ın buraya sığınmasının önüne geçilemeyeceğini ifade etmesidir.

ABD’de insan hakları konusunda oldukça önemli çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle her ırktan, dilden ve dinden insanın bir arada yaşayabildiği bir bölge olan ABD’de 1984 senesinde Cartagena Bildirisi yayımlanmıştır. Bildirinin yayımlanmasının temel nedeni dönem içerisinde Orta Amerika, Panama ve Meksika bölgelerinde olan mülteci akınının çeşitli sorunlara yol açmasıdır. Bu nedenle bu bildiriye özellikle aşırı şiddet, iç çatışma ve dış saldırı durumlarında bulunduğu yerlerden ayrılmak zorunda kalan kişilere mülteci denileceğine dair maddeler yer almış ve mülteci tanımına geniş bir bakış açısı getirilmiştir (Çiçekli, 2009).

Bununla birlikte tarih içerisinde mültecilerin haklarını korumak ve onları savunmak adına birçok uluslararası ve ulusal birlikler de kurulmuştur. Ulusal kuruluşlar arasında en önemlileri; Birleşmiş Milletler Filistin Mültecilerini Barındırma ve

Koruma Teşkilatı ve BMMYK'dır. Birleşmiş Milletler Filistin Mültecilerini Barındırma ve Koruma Teşkilatı, 9 Aralık 1984 tarihinde kurulan ve yardımlarla fon sağlayan bir örgüttür. Temel amacı; Ortadoğu'nun belirli bölgelerindeki mülteci ve sığınmacıları korumak ve onlara yardım etmektir (Karslı, 2001).

BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) ise 1951 tarihinde kurulmuş ve II. Dünya Savaşı vesilesiyle kurulan bir mülteci çalışma örgütüdür. Mülteci statüsünün belirlenmesi ve bu statü ışığında mültecilere yardım edilmesi örgütün temel görevini içermektedir. BMMYK sadece mültecilere değil, aynı zamanda yardıma ihtiyacı olan herkese karşı yardım elini uzatan bir örgüttür. Birçok ulus mülteci sorununda BMMYK ile iş birliği içerisinde çalışmaktadır (Karslı, 2001).

BMMYK çeşitli ülkelerle iş birliği içerisinde çalışarak bir ülkedeki mültecilere gerekli olan yardımın yapılmasını, bunun yanında ülkede gerekli olan yerleşim yerlerinin kurulmasını, mülteci halkın uluslararası antlaşmalar gereğince rahat etmesinin sağlanmasını gerekli kılacak çalışmalar yapmaktadır. BMMYK sadece ülkelerle değil, aynı zamanda çeşitli sivil toplum örgütleri ve kuruluşlarla da iç içe çalışarak mülteci ve sığınmacılara yardım etmektedir. Bu örgütlerin başında BM Çocuklara Yardım Fonu, Kızılhaç, Uluslararası Göç Örgütü gelmektedir. Kamplarda çocuklar, gençler ve kadınlara yönelik birçok sorunla karşılaşan kuruluş bu sorunların çözülmesi noktasında aynı zamanda çeşitli uzmanlar yetiştirerek bölgelere göndermekte, mültecilere sadece yardım etme gözüyle değil, bir değer gözüyle bakarak onların yetişmesi ve mutlu olması sürecine katkıda bulunmaktadır.

2.4. HAK VE ÖZGÜRLÜKLER KAPSAMINDA MÜLTECİLER

Mülteci bir birey her şeyden evvel mevcut durumu içerisinde dahi temelde insan olmanın ona doğuştan kazandırdığı temel hak ve özgürlüklere sahiptir. Bu hak ve özgürlükleri zaman, mekan sınırı olmadan kullanabileceği için mevcut içerisinde

bulunduğu durumda da kullanma hakkı vardır. Mülteci bir bireyin sahip olduğu haklar temelde bölgesel ve uluslararası hukukun kendisine verdiği haklar ile iki ayrı statüde olmasından kaynaklı kazandığı özel haklar olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.4.1. Yaşama Hakkı

Yaşama hakkı bireyin dünyaya gelmesi ve insan olmasından ötürü kazandığı temel bir haktır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 3. maddesinde her bireyin yaşama hakkına sahip olduğu yazmaktadır. Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinde de kanunen her bireye yaşama hakkı verildiği, kanunda geçen istisnalar dışında hiçbir bireyin öldürülerek elinden bu hakkın alınamayacağı yazmaktadır. Türkiye'deki anayasada da bireyin yaşam hakkına saygı duyulmuş ve 1982 Anayasası'nın 12. maddesinde her bireyin temelde yaşama hakkına sahip olduğunu ve bu hakkın devredilemez, dokunulamaz bir hak olduğu yazmaktadır. Devletlerin ve uluslararası hukukun bireye verdiği bu haklar, aynı zamanda yine yerel yasalar ve uluslararası hukukta korunmaya alınmıştır. Bununla birlikte her insanın yaşama hakkından kaynaklı özgürlük hakkı bulunmakta, bu hak ise kişi ağır bir suç işlemedikçe onun elinden alınmamaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinde kişinin özgürlük hakkı işleyeceği ağır bir suçun olması durumunda doğan ve ölüm fiilini meşru hale getiren bir suçtan sonra hak edilebilir gösterilmektedir (Doğan, 2010).

2.4.2. Sığınma ve Uluslararası Korunmadan Yararlanma Hakkı

Her bireyin yaşama hakkı olduğu gibi, kendi yaşamını devam ettirme adına çabalama, yaşamının tehlike altında olması bu tehlikeden uzaklaşma; savaş, afet vb. tehlikeli durumlarda bir başka ülke veya bölgeye sığınma hakkı bulunmaktadır. Sığınma hakkı şu durumlarda ortaya çıkar (Holborn, 1932, s. 124):

- Siyasal kovuşturma

- Vatandaş olamama
- Sığınma istenen ülkede ikamet
- Korumasızlık
- Yaşadığı ülkede korunamama
- Üçüncü bir devletin kovuşturması halinde kendi ülkesine dönememe
- Bir ülkede sığınma bulamama
- Uluslararası kuruluşların koruma sunmaması

Dünya üzerinde birçok belge kişiye kendini koruma ve sığınmacı / mülteci olma hakkını tanımaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi birçok belgede kişinin sığınma hakkı tanımlanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesinde bu hak şöyle tanımlanır (Nomer, 2005):

“1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.

“2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.”

2.4.3. Vatandaşlık Hakkı

Bir ülkede yaşayan insanların o ülkenin sosyal, siyasi hayatına katılması ve ülkenin “vatandaş” sayılmasını ifade eden haktır. Vatandaşlık hakkı, bireyin kendisini ülke sınırları içerisinde tanımlamasını, aidiyet ve kimlik kavramlarını geliştirmesi sağlamaktadır. BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi, 1951 Cenevre Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerde vatandaşlık hakkına yer verilmektedir. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 24/3. maddesinde her çocuğun vatandaşlık hakkına sahip olduğu

yazmaktadır. Çocuk ve kadınlar için özel olarak uluslararası belgelerde de yer alan bu hak, bireyin yaşama hakkı kadar doğaldır (Tekinalp, 2002).

2.4.4. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı

Kişinin ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyen işkence ve kötü muamele, onun yaşama hakkı kadar doğal bir hakkı olan ve kişisel özgürlüklerine aykırı olan bir durumdur. Kişinin falakaya yatırılması, bedenine değişik maddelerin sokulması, dayak ve tecavüze maruz bırakılması, tehdit ve küçük düşürmeye uğraması gibi muameleler onun rızası dışı olan ve özgürlüğüne ters düşen şeyler olduğu için işkence ve kötü muamele kapsamına girmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi birçok uluslararası belgede işkence ve kötü muamelenin yasak olduğuna dair maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler özellikle sığınmacı ve mültecilerin herhangi bir bölgede yerel halk tarafından işkence, zulüm ve kötü davranışa maruz kalmalarını önleyecek düzeydedir (Aybay, 2008).

2.4.5. Eğitim-Öğretim Hakkı

Eğitim, Türk Dil Kurumu'nun tanımıyla çocuk ve gençlerin toplum içerisindeki yerlerini almaları adına okul içinde veya dışında terbiye edilmesine verilen isimdir (TDK, 1999, s.144). Türk Dil Kurumu'nun yaptığı tanımda ilk dikkat çeken eğitimin kitlesi ve kapsam alanıdır. Tanımda eğitimin kitlesi çocuk ve gençler, kapsam alanı ise okul içi veya dışı olarak gösterilmiştir.

Eğitim-öğretim her bireyin yararlanması gereken bir haktır. Mülteci ve sığınmacılar da gittikleri ülke ve bölgede bu hakka sahiptirler. Mültecilerin gittikleri bölgede eğitim öğretim hakkı kapsamında (Erdoğan ve Kaya, 2015);

- Eşit eğitim alma hakkı
- Modern bir ortamda herkes gibi eğitim alma hakkı
- Özgür gelişim hakkı
- Eğitim öğretim kurumlarında karar alma hakkı
- Kendi dilinde eğitim görme hakkı bulunmaktadır

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26/1. maddesinde herkesin eğitim hakkı olduğu kesin hükme bağlanmıştır. Bu hakkın alınmasında dil, din, ırk veya herhangi bir ayırım gözetilmemektedir. Aynı şekilde mülteciler de eşit eğitim-öğretim alma hakkına sahiptir.

2.5. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MÜLTECİ MESELESİ

Dünya tarihine bakıldığında göçlerin çok fazla olduğu, insanların gönüllü veya zoraki olarak bir yerden bir başka yere göç ettirmek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Siyasi, sosyal rekabetler, toplumların kendi içerisinde değişen dengelerinin ortasında insanlar sürekli mücadele etme durumunda kalmışlar ve göçe zorlanmışlardır. Bu nedenle dünyada mülteciliğin tarihi de bir o kadar eskiye gitmektedir.

Dünyadaki siyasi dengelerin sürekli değişmesi, ülkelerin bir başka ülkeyle olan savaş, anlaşmazlık vb. durumları ilgili ülkenin insanının bulunduğu bölgede kendisini koruyamaması ve göçe mecbur olması şeklinde zorunlu göç hususunu ortaya çıkarmıştır.

Son yıllarda özellikle Orta Doğu'daki karmaşalar ön plana çıkmış; Afganistan, Suriye, Somali gibi birçok ülkedeki halk kendi ülkelerinde temel yaşama sorunlarını aşamadıkları için farklı bir ülkeye göçe mecbur olmuşlardır. Aynı durum daha evvel tarih sahnesindeki birçok ülkede de görülmüş; sadece siyasi olaylar değil, açlık ve

doğal afetler gibi sorunlar da halkın bulunduğu bölgeden iltica etmesine neden olmuştur.

Dünyada göçle birlikte toplumların değiştiğinin gözlemlenmesi özellikle gelişmiş ülkelerde sorun yaratacağı göz önüne alınan bir konu olduğu için göçe dair bir korunma yoluna gidilmiş ve 1951 Cenevre Sözleşmesi ile öncelikle Avrupa göçün etkilerinden kendini korumaya gitmiştir. Bugün Türkiye’de başta olmak üzere birçok gelişmiş ülke oldukça göç almaktadır. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında uluslararası hukukun göç alan ülkeleri ne şekilde koruduğuna değinilecektir.

2.5.1. Türkiye’de Mülteciler

Türkiye gerek coğrafi konumu gerekse stratejik konumu sebebiyle çok fazla göç alan bir ülkedir. Doğu ile Batı arasında kalması, stratejik olarak önemini arttırırken aynı zamanda birçok önemli sorunun yaşandığı ülkelere olan yakınlığı sebebiyle dışarıdan çok fazla göçmenin ziyaretine maruz kalmıştır. Tablo 1’de 2000-2007 seneleri arasında Türkiye’ye yapılan yabancı giriş çıkışları gösterilmiştir.

Tablo 1. Yabancıların Türkiye’ye Giriş-Çıkış Sayıları

Yıllar	Giriş Sayısı	Çıkış Sayısı
2000	9,748,327	9,393,355
2001	10,912,771	10,530,600
2002	12,906,274	12,606,264
2003	13,461,420	13,180,903
2004	16,854,377	16,503,781
2005	25,262,380	24,736,280
2006	27,085,138	26,649,373
2007	31.106.833	30.865.912

Kaynak: EGM, 2012

Tablo 1'e göre 2000-2007 seneleri arasında Türkiye'ye giren yabancı sayısı neredeyse 5 kata yakın bir şekilde artmıştır. Bu sayı Türkiye'nin her geçen gün çevresindeki ülkelerle olan ilişkilerini etkilemektedir.

Türkiye özellikle 1980'li yıllarda başlayan dünya nüfus hareketlerinden payını almış bu dönemde Türkiye'ye çok fazla göç yaşanmıştır. Yugoslavya'nın bölünmesi, İran-İrak Savaşı, Körfez Krizi gibi siyasi olaylar da dışarıdan çok fazla göç gelmesini, sığınmacıların artışı hızlandırmıştır. Türkiye'ye kurulduğu tarihten bu yana her zaman mülteci veya sığınmacı olarak başvuranlar olmuştur. Ancak mülteci olarak ülkemize ilk kitlesel akın 1979 senesindeki İran Devrimi'nin ardından olmuştur. Devrimde muhalif kalanlar kendilerine en yakın konumda olan Türkiye'ye sığınmışlardır. İkinci olarak kitlesel iltica talebi ise 1988-1991 seneleri arasında Irak-İran arasındaki savaştan ve Saddam Hüseyin'in zulmünden kaçan kişilerin Türkiye'ye sığınması ile gerçekleşmiştir (Kara ve Korkut, Haziran 2010, s. 157-158). Bu göçlerde temel amaç Avrupa'ya gitmek olduğu için aslında sığınmacılar Türkiye'yi bir ara yol olarak tercih etmişlerdir (Özgür ve Özer, 2010).

1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye, sadece Batı Avrupa'dan gelenleri mülteci olarak kabul etmekte, diğer yerlerden gelenleri ise sığınmacı olarak değerlendirmektedir. Zira Türkiye 1951 yılında Cenevre Sözleşmesini imzaladıktan sonra, 1961 senesinde Sözleşmeye coğrafi bakımdan çekince koymuştur (Kara ve Korkut, Haziran 2010, s. 155). Bu çekince nedeniyledir ki Türkiye Batı Avrupa dışından gelen yabancıları mülteci statüsü tanımamakta ve bunları sığınmacı olarak adlandırmamakta, bunları "geçici sığınmacı" adı altında işleme tabi tutmaktadır (Topal, 2015, s. 9). Ancak yeri gelmiş iken şu husus da belirtilmelidir ki Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesine koyduğu coğrafi çekinceyi kaldırmak konusunda AB Komisyonuna taahhütte bulunmuş bulunmaktadır³. Çalışmamızın

³ Bkz. İltica ve göç alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı, m. 4.13. [http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani\(2\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani(2).pdf) (Erişim Tarihi: 21.04.2019)

ilerleyen bölümlerinde Türkiye'deki mülteci ve sığınmacı mevzuatının gelişimi hususuna daha detaylı olarak değinilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE MÜLTECİLER

3.1. HUKUKİ STATÜLER

3.1.1. Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Dönemlerinde Hukuki Durum

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinden itibaren mültecilere bakış açısı durumu oldukça farklı bir seyirde ilerlemiştir. Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu oldukça heterojen bir yapıdan oluşmaktaydı. Arnavut, Kürt, Çerkez ve batılı birçok milletten insanın içerisinde bulunduğu coğrafyadaki yapı zaman içerisinde ülkenin yıkılmasına değin geçen süreçte etkili olduğu gibi aynı zamanda etnik farklılıkları zengin olarak içerisinde barındırıyordu. Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından bu yapı yine aynı şekilde devam etmiş, Cumhuriyet rejimi Türk kimliğine ait olmayanları ülkeden sınır dışı etmemiştir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti devleti içerisinde farklı kimlikten birçok insan yaşamaktadır. 1924 Anayasası'nın 88. maddesinde dil, din, ırk ayrımı gözetilmeksizin sınırlar içerisindeki her vatandaşa Türk denileceği maddesi yer alır. Bu madde Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi sınırları içerisinde farklı milletlerden yabancıları da kabul ettiğini ve bu konuda hoşgörülü davrandığını ortaya koymaktadır (Danış, 2004).

Cumhuriyetin ilanının ardından da Türk topraklarına iltica ile birçok insan sığındığı için iltica hususunu düzenleyen kanunlar oluşturulmuştur. Bunlardan ilki 1934 tarihli 2510 sayılı İskân Kanunudur. İskân Kanununun 3. maddesinde Türkiye'ye yerleşmeyip zorunlu şekilde gelen herkese mülteci denileceği hususu yer almakta ve mültecilik açıkça tanımlanmaktadır. 1924 Anayasası'nın getirmiş olduğu bazı yükümlülükler çerçevesinde İskân Kanunu Türk soyundan olmayan ve kültüre bağlı olmayan kişileri Türkiye'ye yerleşim olarak kabul etmemektedir. Bu da aynı zamanda yerleşim yeri olarak Türkiye'de oturmayan göçmenlerin de aynı zamanda sığınmacı veya mülteci kategorisinde kaldığını göstermektedir (Yeğen, 2006).

Cumhuriyet'in ilk 10 senesi içerisinde genellikle dış rejimlerdeki baskılardan kaçan ve kendi ülkesindeki ekonomik yetersizliklerden ötürü Türkiye'ye sığınan mültecilerin çok fazla sayıda olmasından ötürü Türkiye Cumhuriyeti dışarıdan mülteci alımına sıcak bakmamıştır.

Türkiye'ye olan göçler II. Dünya Savaşı döneminde de oldukça hızlanmıştır. Nazi Rejiminden kaçan Almanlar, Balkanlardan kaçan Müslümanlar ve çeşitli gayrimüslimler bu dönemde Türkiye'ye sığınmış ve Türk ülkesindeki nüfus demografisi etnik anlamda büyük bir çeşitliliğe uğramıştır. II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar yaklaşık 1.800.000 kişi Türkiye'ye sığınmacı olarak gelmiştir. Aynı dönemlerde Stalin'in zulmünden kaçan birçok Rus da ülkemize yerleşmiştir (Erdoğan ve Kaya, 2015).

3.1.2. Türk Mülteci Hukukunun Oluşma Süreci

Türkiye'nin II. Dünya Savaşı döneminde çok fazla mülteciye ev sahipliği yapması durumu 1934 tarihli İskân Kanununun yetersiz kaldığını ve düzenlenmesi gerektiğini gündeme getirmiştir. Çünkü Cumhuriyet'in ilk senelerinde var olan göçmen sayısı ile II. Dünya Savaşı dönemindeki göçmen sayısı ve portresi aynı şekilde gelişmemiştir. Türkiye'nin mülteci hukukunun değişmesi ve yeni bir oluşum göstermesi süreci Birleşmiş Milletlerin müdahalesi ile gerçekleşmiştir (Ataman, 2002).

Türkiye'nin mülteciler konusunda ilk uluslararası çalışması 1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesi içerisinde yer almasıyla gerçekleşmiştir. Cenevre Sözleşmesi 1951 tarihinden önceki olaylardan ötürü Avrupa'dan gelenleri mülteci olarak nitelirmektedir. Türkiye de bu sözleşmeyi kabul ederek kendi içerisinde sığınma talep edenlerden sadece Avrupalılara "mülteci" adını vereceğini kabul etmiştir. Bu o dönem için ve şimdi düşünüldüğünde Birleşmiş Milletlerin uygulamış olduğu

sınırlayıcı bir hukuk çalışmasıdır ve yetersizdir. 1967 senesinde bir protokol imzalanmış ve sözleşmedeki sınırlar ortadan kalkmıştır (Ataman, 2002).

Türkiye’de Cenevre Sözleşmesi’nin getirmiş olduğu yükümlülükler dolayısıyla sığınmacı ve mültecilerin farklı şekilde değerlendirileceği ortadadır. Nitekim sığınmacılara devlet tarafından bir statü verilmemesi, onların vatandaşlık haklarından yararlanamamasına, mültecilere verilen haklar ise ülke içerisinde vatandaş konumunda olmalarına olanak sağlamıştır.

1951 Cenevre Sözleşmesi Türkiye’deki mültecileri sözleşmeye dahil olan ve sözleşme dışı olan mülteciler olmak üzere iki şekle ayırmıştır. Sözleşme dışında kalan yani Avrupa dışından gelen mültecilerin durumları söz konusu olduğunda 1994 İltica Yönetmeliği oldukça önemlidir. Bu Yönetmelik, Avrupa dışından Türkiye’ye iltica eden yabancı kişilerin hukuki statülerini, haklarını belirleyen bir yönetmeliktir. 1994 Yönetmeliğinin en önemli tarafı, yönetmelikte Avrupa kısıtlaması olmaksızın tüm yabancı sığınmacı kişilerin ülke içerisindeki durumunun belirlenmesinin ortaya konulması ve aydınlığa kavuşturulmasıdır.

Türkiye’de mülteci hukukuna ilişkin düzenleme 2000’li yıllarla birlikte tekrar gündeme gelmiştir ve bu süreçte Avrupa Birliği oldukça etkili olmuştur. 2001 senesinde ilk Ulusal Eylem Planı hazırlanmış; bu planda mültecilere konaklama yerleri yapılması gerektiğine işaret edilmiştir. 2002 senesinde Mali İş Birliği Programlaması yapılmış; Danimarka-İngiltere Konsorsiyumu ile hedefi Türkiye’nin iltica ve göç stratejisi Avrupa Birliği ile uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır. 2005 senesindeki “*Sığınma ve Göç Alanındaki AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı*” da yine aynı şekilde Avrupa Birliği ile uyumlu şekilde bir mevzuat oluşturulması amaçlı uygulanan planlar çerçevesinde değerlendirilebilir. Tüm bu eylem planlamaları 1994 Yönetmeliğinin eksik yönlerinin ortaya çıkmasını sağlamış ve “*İçişleri Bakanlığı’nın 15/11/2005 tarihli ve 3127 sayılı yazısı*” üzerine yönetmelikte değişikliğe gitme kararı alınmıştır. Böylelikle

2006 Yönetmeliği devreye girmiştir. 2006 Yönetmeliği mültecilerin başvuru sürelerini, mültecilik makamlarını ve mültecilikle ilgili karar verme aşamasında dış işlerinin müdahalesini ortadan kaldırmıştır (Akyürek, 2007, s. 153).

3.1.3. Türk Hukukunda Mülteciler

Mültecilik, iltica nedeniyle zoraki bir göçe tabi tutulmak, bulunulan alanı değiştirmek ve farklı bir bölgede yaşamaya başlamayı ifade etmektedir. Bir kişinin iltica ile bulunduğu alanı terk etmesi ve yeni bir alanda yaşamaya başlaması durumu elbette ki o ülkenin kanunlarına göre düzenlenecektir. Türkiye, mültecilik ve sığınmacılık konusunda 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne tabidir. Cenevre Sözleşmesi mülteciliğin tanımının yapılması ve ne şekilde mülteci kabul edileceğine dair önemli kararlar vermesi yönünden Türkiye'nin mültecilik hususunda bağlı olduğu uluslararası standartları göstermektedir. Sözleşmesinin en önemli noktası mültecileri Avrupa sınırlarından gelen kişiler olarak görmesi ve 1951 tarihinden önceki olaylarla mülteci olanlarla sınırlamasıdır. Elbette ki bu tarz bir sınırlama zamanla Türk hukukunda yeni düzenlemeler olmasına neden olmuştur (Altınışik ve Yıldırım, 2002). 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan Avrupa sınırı hükmü, anlaşmayı imzalayan ülkelerin daha az sorumluluk elde etmesini sağlamakta ve bilinmeyen yükümlülüklerden kaçınılmasının önüne geçmektedir.

1951 Cenevre Sözleşmesi coğrafi sınırlar ve zaman sınırından ötürü çeşitli eleştiriler almış; bunun üzerine sözleşmeye ek olarak 1967 senesinde bir protokol imzalanmıştır. 11 maddelik bu protokolda başta "*1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar neticesinde...*" ibaresi çıkarılmış ve kişinin mülteci sayılabilmesi için herhangi bir zaman diliminin ve öncesinin esas alınmaması gerektiği ifadesi gelmiştir. Bununla beraber oldukça eleştiri alan "*Avrupa'dan gelen bireylerin mülteci sayılması...*" ifadesi konusunda bir değişikliğe gidilmemiştir (Refworld, 2001).

1951 yılındaki Cenevre Sözleşmesinin yetersiz kaldığı durumlarda Türk hukukunda mülteci ve sığınmacılara dair düzenlemeler getirilmiş ve tarih içerisinde birçok konu bu düzenlemeler içerisinde karara bağlanmıştır. Bu düzenlemeleri şu şekilde sıralayabiliriz (Bozkurt, Kütükçü ve Poyraz, 2004):

- 5543 Sayılı İskân Kanunu
- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu
- 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun
- 5901 Sayılı Vatandaşlık Kanunu
- 1111 Sayılı Askerlik Kanunu
- 3885 Sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun
- 4104 sayılı Muharip Yabancı Ordu Mensuplarından Türkiye’ye İltica Edenler Hakkında Kanun
- 1994 Yönetmeliği
- Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği
- İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 22.06.2006 Tarihli Uygulama Talimatı

İskan Kanunu, Türk hukukunda yer alan ve Cenevre Sözleşmesinin yetersiz kaldığı durumların tanımlanması adına çıkarılan ilk düzenlemedir. Bu Kanun “15.05.1959 tarihli *Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun Ek 7. Maddesi*” ile yürürlükten kaldırılmıştır. Daha sonra kabul edilen 5543 sayılı İskan Kanunu ise genel olarak mültecilere değil, göçmenlere ilişkin düzenlemelerin yer aldığı bir kanundur.

5682 sayılı Pasaport Kanunu, 1950 tarihinde çıkarılmıştır. Türkiye’de yaşayan mültecilerin pasaport olsun veya olmasın İçişleri Bakanlığı’na bağlı olduklarını ifade eden kanun ülkeye mülteci kabulü yetkisini İçişleri Bakanlığı’na bırakmıştır (Akyürek, 2007).

5683 sayılı kanun “*Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında*” bir kanundur. Bu kanun ülke içerisine sığınan sığınmacı ve mültecilerin İçişleri Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu yerlerde kendi güvenlikleri çerçevesinde seyahat ve ikamet etme hakları olduğunu ortaya koymaktadır (Akyürek, 2007, s. 153).

Türkiye’de sığınmacı ve mültecilere dair gündeme gelen bir konu da vatandaşlık üzerinedir. Bir ülkenin resmi olarak vatandaşı olmak, o ülkenin birçok hakkından da yararlanılacağını göstermektedir. Bu nedenle Türkiye’ye gelen sığınmacı ve mülteciler de ülkenin haklarından faydalanmayı talep edecekleri için bu konuda hukukta düzenlemeler yapılması gerektiğini zorunlu kılmıştır. 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu da bu amaçla çıkarılmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi’nde vatandaşlığa alma konusu ülkenin kendi inisiyatifine bırakılmıştı. Türk Vatandaşlık Kanununda da bu konuda özel bir madde yer almamıştır. Fakat Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancıнын yapması gerekenler 11.maddede düzenlenmiştir. Buna göre Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda; *“Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmek, Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek, genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak, iyi ahlak sahibi olmak, yeteri kadar Türkçe konuşabilmek, Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak”* şartları aranmıştır (RG, 2009).

Yine bu kanunla ilişkili olarak akıllara gelen soru şudur ki; sığınmacı veya mülteci kişinin Türk vatandaşı olması halinde her Türkün faydalandığı haklardan faydalanması ve sorumlulukları yerine getirmesi durumu ne olmaktadır? Bu konuda özellikle askerlik meselesi akla geldiği için 1111 sayılı Askerlik Kanunu yayımlanarak bir düzenleme getirilmiştir. Askerlik Kanununun 2. maddesinde Türk

vatandaşı olan sığınmacı ve mültecilerin askerlikten yükümlü olmaları durumu karara bağlanmıştır (RG, 1927).

Bilindiği üzere Türkiye'ye yurt dışından Türk soyundan olan vatandaşların da çok fazla sığınma talepleri olmaktadır. Bu konuda çıkarılan kanunların başında 1992 tarihli 3885 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye kabulü ve İskanına dair kanun gelmektedir. Kanun Ahıska Türklerinin sayılarını, ülke içerisindeki durumlarını, iskan politikalarını içeren bir kanundur. Kanunun 6.maddesinde Ahıska Türklerine çifte vatandaşlık verileceği bilgisi yer almaktadır (RG, 1992).

Türkiye'nin mülteciler hakkında çıkardığı hukuki düzenlemeler dönem şartlarından ve siyasi olaylarından oldukça etkilenmektedir. Bunun en büyük göstergelerinden biri de II. Dünya Savaşı döneminde Türkiye'nin tarafsız kalması ve tampon bölge olmasından ötürü çok fazla mülteci/sığınmacı akınına uğramasıdır. Bu dönemde çıkarılan *"4104 sayılı Muharip Yabancı Ordu Mensuplarından Türkiye'ye İltica Edenler Hakkında Kanun"* söz konusu durum ile ilişkilidir. Kanuna göre savaşan devletlerden iltica ederek Türkiye'ye sığınan kişiler belli bir süreliğine korunacak, çeşitli yükümlülükleri karşılanacak ve daha sonra güven ortamı sağlanmasının ardından ülkelerine gönderileceklerdir (Odman, 1995, s. 203-204).

Türk mevzuatında mülteci ve sığınmacılara yönelik dolaylı da olsa önemli düzenlemelerden ilki İskân Kanunudur (İnan, 2016, s. 16). Kanunun 2. maddesi, Türk kültürüne dâhil olmayanlarla, anarşistlerin, casusların, çingenelerin ve memleket dışına çıkarılanların ülkeye göçmen olarak kabul edilmeyeceklerini düzenlemektedir. Kanunun konumuzla ilgili bağlantısı Türkiye'ye gelen göçmenlerle, dolaysı ile mültecilerle ilgili iskan konularında uygulanacak olan temel ilkeleri belirlemesinden ve İskan Kanunun yürürlüğe girmesine kadar mer'i olan göçmenlikle ve iskanla ilgili tek yasal düzenleme olmasından kaynaklanmaktadır (İnan, 2016, s. 17).

Kanunda göçmen ve mülteci kabulünde Türk ırkına gönderme yapılması ve bu aidiyetin kabulde şart olarak öne sürülmesi öğretide haklı olarak eleştirilmiştir. Daha ilginç her ne kadar teoride göçmen ve mülteci kabulünde sadece ırka bakılması gerektiği belirtilse de Müslümanlık din aidiyetinin göçmenlik ve mülteciliğin kabulünde bakılan diğer bir önemli unsur olduğu hususudur (İnan, 2016, s. 25).

İskan Kanununa göre Türk kültürüne bağlılık ve nüfus ikamet ve yayılış düzeltmesi temelinde Bakanlar Kurulu tarafından yapılacak program çerçevesinde mültecilerin kabulü ve iskanı İçişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından yerine getirilecektir (İnan, 2016, s. 26).

Mültecilerle ilgili olarak ihdas edilen önemli ikincil düzenlemelerden an başta geleni 1994 Yönetmeliği'dir. Yönetmelik, 1951 Cenevre Sözleşmesinin genel geçer koyduğu kuralları sınırlayan, kurallar koyan bir yönetmeliktir. Bu Yönetmelik aynı zamanda mülteci ve sığınmacı tanımına yer vermiştir.

Yönetmelik pratiğinde mülteci tanımından aynı maddenin ikinci fıkrasına göre; *“Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı”* anlaşılması gerekmektedir.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre ise sığınmacı; *“ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade*

etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı” ifade etmektedir.

Sığınmacı terimi artık yönetmelikteki 3. maddedeki zikredilen açık düzenleme gereği; mülteci statüsü kazanamayacak olsa da güvenli bir üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar kendilerine geçici bir ikamet izni verilen yabancı kişileri tanımlamak üzere kullanılmaya başlanmıştır (Topal, 2015, s. 10).

Yönetmelikteki bu tanım 1951 Cenevre Sözleşmesinde yer alan tanıma uygun bir tanımdır. Yönetmelikte Türkiye’ye iltica eden ve mevcut durumu değiştiği için Türkiye’den ayrılarak başka bir ülkeye iltica etmek isteyen kişilerin yapması gerekenlere yer verilmiştir. Ayrıca yönetmelikte toplu halde Türkiye’ye iltica edenlerin yapması gereken hususlara, Türkiye’de ne şekilde kalacaklarına ilişkin detaylı düzenlemelere yer verilmektedir (Akyürek, 2007, s. 137 vd.).

İltica meselesi kanunların inisiyatifinde ilerleyen ve bu nedenle zaman alan bir meseledir. Süreç içeren bu meselede kişi veya kişilerin iltica hakkındaki kanunları sonuçlanıncaya dek kişinin ülke içerisindeki durumunun ne olacağı da önemlidir. Bu konuda 1983 tarihinde çıkarılan “18032 sayılı Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği” oldukça önemlidir. Bu yönetmelik mülteci ve sığınmacıların ilgili davaları devam ederken durumları belli olana değin geçici konaklama, güvenlik ve çeşitli durumlarının karşılanması gerektiğini güvence altına almaktadır. Bu kanun aynı zamanda Türkiye’nin sosyal devlet olmasının ötesinde iltica konusunda ne denli özenli davrandığının da bir göstergesidir (Altınışik ve Yıldırım, 2002).

Emniyet Genel Müdürlüğü’nün talimatıyla 2006 senesinde bir talimat çıkarılmış ve bu talimata göre Avrupa veya dışından gelen refakatsiz, kimliksiz kişilerin durumları söz konusu olarak ele alınacak; ne yapılacağına karar verilecektir. Sınır

bölgelerinde mültecilik, sığınmacılık için başvuru yerleri açılması ve başvuruların bu doğrultuda alınması söz konusu gündeme bu kanunla gelmiştir.

Türk mevzuatında mültecilik meselesi; ulusal ve uluslararası mülteciler ile sığınmacılar açısından değerlendirilmektedir. Uluslararası mülteciler; 1951 Cenevre Sözleşmesi ve onu düzenleyen 1967 Protokolüne göre Avrupa dışından gelenleri kapsamayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu iki hukuki metin Avrupa ülkelerinden kaçarak Türkiye'ye gelen kişileri "mülteci" olarak isimlendirmektedir. 192 Anayasası'nın vermiş olduğu izinle bu kişiler Türkiye'de eğitim alma, dernek kurma, çalışma ve mesken elde etme izinlerine sahiptirler (Odman, 1995, s. 193).

Türkiye'ye gelen mültecilerin ulusal kategoride değerlendirilmesi ise mültecilerin Avrupa dışından gelmesi; fakat Türk soyuna tabi olmaları kaynaklıdır. Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan gibi ülkelerden kaçan, fakat Türk soyuna tabi olan ve Türkiye'ye gelen kişiler bu kapsamda ulusal mülteci konumunda değerlendirilmektedirler (Odman, 1995, s. 194).

Türkiye'de sığınmacı sayısı 2013 yılına kadar görece az iken bu yıldan itibaren özellikle Suriye'den gelen sığınmacıların da katkısı ile bu sayı hızla artmıştır . Bir taraftan 1994 tarihli Yönetmeliğin mülteci tanımına bir sınır çizmesi, bunun yerine sığınmacı tanımını genişletmesi, diğer taraftan ise ülkemize gelen sığınmacıların da daha çok Avrupa dışından, spesifik olarak da Suriye'den gelen kişilerin büyük çoğunluğu oluşturmasının etkisi ile Türkiye'de giderek nüfusça büyük bir sığınmacı kitlesi oluşmaya başlamıştır. Zira daha önce eşanlamlı olarak kullanılan mülteci ve sığınmacı kavramları 1994 Yönetmeliği ile kapsam ve anlamları farklılaştırılmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği sığınmacılara dair her zaman esnek bir politika izlemiştir. Bu esneklikle paralel olacak şekilde Türk hukukunda da sığınmacıların iade edilmesi veya ülkeye alınmaması konusunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Türkiye'ye komşu olan ülkelerin içerisinde bulunduğu iç karışıklık sebebiyle Türkiye'ye yapılan ilticaların çok fazla olması Türk hukukunda düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır. 1994 Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle birlikte Türkiye'ye iltica ile giren kişiler iki kapsamda değerlendirilmeye başlanmıştır. İlki sınır kapılarından girenler, ikincisi ise yasal olmayan şekillerde ülkeye giriş yapanlardır. Sınır kapılarından giren yabancılar için yönetmelikte yer alan usuller uygulanmaktadır. Kaçak yolla girenler ise genellikle baskı, zulüm, savaş vb. nedenlerle ülkesinden kaçan kişilerdir ki bu kimselere "sığınmacı" adı verilmektedir (Beter, 2006, s. 66).

1994 Yönetmeliğinin amacı yönetmeliğin birinci maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

"Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ile Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 31 Ocak 1967 tarihli Protokol gereğince ülkemize münferiden iltica eden veya başka ülkelere iltica etmek üzere ülkemizden ikamet izni talep eden yabancılar ile topluca iltica veya sığınmak amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılar ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak usul ve esasların tespiti ile görevli kuruluşların belirlenmesidir."

Türkiye'nin AB ile uyum sürecinde yeni bir yasanın gerekliliğine lüzum görülmüş ve 2003 yılında çıkarılan bir Ulusal Program'da "İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı" yapılacağına değinilmiştir (Topal, 2015, s. 10). Plan, 2004 senesinin Aralık ayına değin hazırlanmıştır. 2006 tarihinde de 57 Sayılı Genelge olarak anılan bir uygulama talimatı yürürlüğe girmiştir. Bu talimatla birlikte Türkiye'ye iltica etmek için başvuruda bulunan vatansız ve yabancı uyruklu kimselerin durumunun değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Akyürek, 2007) .

Türk hukukunda mültecilere yönelik olarak getirilen hukuki düzenlemeler özellikle son yıllarda Suriye’de devam eden iç savaş nedeniyle Türkiye’ye düzensiz geçiş yapan aşırı miktardaki Suriyeli geçici koruma altındaki kişiler ile hızlı bir değişime girmiştir. Suriye’den gelen düzensiz göçmen kişilere, bu kişilerin iç savaş bittiğinde geri dönecekleri inancı ile Türkiye’de misafir, mülteci, sığınmacı ve geçici koruma altındaki bireyler gibi çeşitli terimler kullanılarak anıldıkları görülmektedir (Topal, 2015, s. 7).

1951 Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan Türkiye’nin koymuş olduğu çekince gereğince ülkeye sadece Avrupalıların mülteci olarak sayılması durumu şu anki Türkiye’de sayısı 3,5 milyona ulaşan Suriyelilerin birçok haktan yararlanmasını imkansız kılıyordu. Bu problemin aşılması için İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün aldığı kararla Suriyelilerin ülke içerisinde sağlık, eğitim vb. haklardan yararlanması adına onlara “geçici koruma” statüsü getirilmiştir. Bu statünün tanımlanmasında korktuğu için ülkesinden iltica eden, dönemeyen ve ülkesine tekrar gidemediği için üçüncü bir ülkeye yerleşinceye dair kaldığı ülkenin kurumlarından faydalanması için bu tanımlı yazmaktadır (UNHCR, 2015) .

3.2. SAYISAL GÖRÜNÜM

Türkiye bulunduğu konum itibariyle çok fazla dışarıdan göç alan bir ülkedir. Geçmişten günümüze doğu ve batıda yaşanan çeşitli olaylar Türkiye’nin birçok milletten göç almasına neden olmuştur. Bu göçmenlerden iltica edenler Türkiye’nin uluslararası ve ulusal hukukuna göre ülkede barındırılır veya geri gönderilir.

Türkiye’ye yasa dışı giren göçmenlerin sayısı da azımsanmayacak derecede fazladır. Göç İdaresinin yayınladığı istatistiklere göre 2010-2019 seneleri arasında Türkiye’ye yasa dışı giren göçmenlerin sayısı olarak sürekli ve hızla artmıştır. Düzensiz göçmen veren ülkeler arasında en çok Irak, Somali, Suriye, Moritanya, Çin’den diğer ülkelere göçmen gitmektedir (IOM, 2017) . 2005-2010 seneleri

arasında Türkiye'ye en fazla sığınan yabancılar İran, Irak, Afganistan ve Somali kökenlidir (Deniz, 2010, s. 96). BMMYK Türkiye: Kilit Veriler ve Sayılar Raporuna göre; 28 Şubat 2019 tarihi itibarıyla Türkiye'ye 4 milyon iltica amaçlı yabancı gelmiştir. Bunların 3,6 milyonu Suriyeli, 170.000'i Afgan, 142.000'i Iraklı, 39.000'i İranlı, 5.700'i Somalili ve kalanı diğer milletlere tabidir. BMMYK'ya bu göçmenler için finans edilen miktar 136 milyon ABD doları, gerekli olan miktar ise 300 milyon ABD dolarıdır (BMMYK, 2015).

Türkiye'ye son yıllarda gelen mülteci ve sığınmacıların tamamına yakını Doğu ve Arap ülkelerinden gelmektedir. Özellikle son 1-2 sene içerisinde Suriyeli nüfusundaki artış, Suriyelilere vatandaşlık verilip verilmemesi ve ülke içerisindeki durumları tartışma konusu olmaktadır. 2010 senesinde Arap coğrafyasında başlayan, Arap baharı olarak tabir edilen dönem Tunus, Mısır, Suriye gibi ülkeleri doğrudan etkilemiştir. Suriye'de halk yönetime tepki göstermiş ve bir iç savaş dönemi başlamıştır.

Suriye'de başlayan iç savaştan kaçan Suriyeli halk çevre ülkelere sığınmıştır. Türkiye'ye gelen ilk sığınmacı kabile 29 Nisan 2011 senesinde Cilvegöz sınır kapısından giriş yapmıştır. Kilis, Hatay, Gaziantep gibi illere giren Suriyeliler zamanla Marmara bölgesine değin gelmişlerdir (Fitzpatrick, 2000).

Türkiye uygulamış olduğu "Açık Kapı Politikası" ile Suriyeli yabancılara geçici koruma statüsü vermiş, 2014 senesinde yaklaşık 5 milyon dolar civarı bir parayı sadece Suriyeli geçici koruma altındaki kişiler için harcamıştır. 2014 senesinde BMMYK'nın yayınlamış olduğu rapora göre Türkiye, Suriyeli mültecileri en fazla kabul eden ülkeler arasında ikinci sırada yer almıştır (Başak, 2011).

Tablo 2. Komşu Ükelere Sığınan Suriyeli Mülteci Sayısı

Ülke	Suriyeli Mülteci Sayısı
Lübnan	1.132.601

Türkiye	1.065.902
Ürdün	618.508
Irak	223.923
Mısır	140.289

Kaynak: (Kap, 2014, s. 31)

BMMYK'nın 2015 yılı raporuna göre 2014 senesinde günde ortalama 42.500 kişi ülkesini terk etmek zorunda kalmış, son dört yılda savaştan kaçanların sayısı 4 kat oranında artmıştır. Dünya genelinde savaştan kaçanların %51'i çocuktur. Bu da dünyanın geleceğinin aslında mültecilik sorunu sebebiyle büyük bir tehlike altında olduğunu ispatlamaktadır (Hopyar, 2016, s. 5 ve BMMYK, 2015).

Türkiye'nin Suriyeli yabancıları ülkeye kabul ettiği sürede uyguladığı sığınmacı rejimi, 2013 yılında literatüre yeni bazı terimleri sokmuştur: Bunlar mülteci ve sığınmacı terimleri yanı sıra kullanılmaya başlanan "şartlı mülteci" ve "ikincil koruma" kavramlarıdır (Topal, 2015).

Cenevre Sözleşmesi gereği Avrupa dışından gelen kişilerin mülteci olarak adlandırılmaması, fakat Türkiye'deki başta Suriyeli yabancılar olmak üzere diğer bölge ülkelerinden veya uzak doğu ülkelerinden gelen yabancı sayısının her geçen gün giderek artmasından ötürü 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" gereğince yeni düzenlenen yeni tanımlamalar Kanunda yer almıştır.

6458 sayılı Kanun 3. maddesinde yer alan uluslararası koruma başlığı altında daha önce bilinen ve mevzuatta tanımlanmış olan "mülteci" kavramı yanı sıra "şartlı mülteci" ve "ikincil koruma" başlıkları altında yeni tanımlar ve terminolojiler getirilmiştir. Bu yeni tanım ve terminolojiler bağlamında üç ayrı statü ve kavram kendi içinde farklı özellikleri barındırmakta ve farklı kişileri kapsamaktadır. Bunların yanı sıra Kanun ayrıca Türkiye'ye kitlesel akınla veya bu dönemde bireysel olarak

gelen yabancılar hakkında yapılacak işlemleri, “geçici koruma tedbirleri” başlığı altında hükme bağlanmıştır (Topal, 2015, s. 11).

6458 sayılı Kanununun 3. maddesine göre şartlı mülteci kavramı; “*Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı...*” tanımlamaktadır. (YUKK, 2013).

Yine Kanununun 62. maddesinde yer alan düzenlemeler bağlamında Avrupa kıtası dışından gelip iltica talep eden ve bu talepleri kabul edilen kişiler artık Türk mevzuatına göre şartlı mültecilerdir (Topal, 2015, s. 12). Düzenlemeye göre şartlı mülteciler aslında mülteci statüsüne sahip ve fakat mevzuat gereği Avrupa’dan gelmedikleri için mülteci olamayan yabancıların güvenli üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek üzere belirli bir süre ile sınırlı olmak üzere Türkiye’de kalmalarına izin verilen geçici ikamet sahibi yabancılardır.

Kanununun 63. maddesinde düzenlenen ikincil koruma statülü kişiler ise “*mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilmeyen ve fakat bir yabancının geldiği veya ikamet ülkesine geri gönderilmesi halinde ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı muameleye ya da onur kırıcı bir ceza veya davranışa maruz kalacak veya ülkede veya uluslararası alanda mevcut bir silahlı çatışma durumlarının varlığı, ayırım gözetmeyen şiddet hareketlerinin mevcudiyeti yabancının şahsına yönelik ciddi tehditle karşı karşıya olması ve bu durumlar nedeniyle geldiği ülkeden veya ikamet ülkesinden koruma hizmeti alamaması veya bu tehditler nedeniyle bu ülkelere koruma istemeyen yabancı veya vatansız olan kişilerdir*” (YUKK, 2013).

6458 sayılı Kanun ile kabul edilen bir başka statünün ise geçici koruma statüsü olduğunu yukarıda ifade etmiştik. Geçici koruma statüsü 6458 sayılı Kanunun 91. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel akın hâlinde Türkiye sınırlarına gelen veya Türkiye sınırlarını geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilecektir” (YUKK, 2013).

Yine aynı Kanuna göre bahse konu kişileri “Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir”. (YUKK, 2013).

6458 sayılı Kanununun Mevzuatımıza yeni getirdiği geçici koruma statüsü esasen durumun getirdiği mecburiyetler bağlamında ortaya çıkan, ayrıksı bir yasal düzenlemedir. Buna göre; Türkiye’ye gelen yabancıların, bireysel statülerinin tek tek anlaşılmasının ve kayıt altına alınmasının esasen akın şeklinde gelme sebebiyle o an için pratikte pek mümkün olmayan durumlarda Devlet bu şekilde gelenlere istisnai olarak geçici koruma prosedürü uygulayacaktır (Topal, 2015, s. 14).

Geçici koruma prosedürü daha çok silahlı çatışma, yaygın ve sistemli şiddet uygulamaları gibi acil ve çok ciddi kitlesel göç durumlarına çare bulmak üzere getirilmiş, kitlesel akın durulmalarında geri gönderme yasağının bir sonucu olarak kabul edilen ve maddede sayılan şartları taşıyan yabancılara geçici koruma sağlayan ve fakat aynı zamanda kabul eden ülkeye mültecilik ve sığınmacılara sağlanan hakların hepsini sağlama yükümlülüğünü getirmeyen bir ara çözüm formülü olduğu söylenebilir (Topal, 2015, s. 14).

3.3. TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE GEÇİCİ KORUMA

Türkiye'ye sığınan Suriyeliler bugün kendileri için oluşturulan çadır kentler, konteynır kent ve kamplarda yanında ülkenin bir çok yerinde yaşamaktadırlar. Bunun dışında bireysel olarak topluma karışan Suriyeliler yaşamlarını idame ettirme adına kendi olanakları ile çalışarak, sosyal yardım alarak ve dilenerek yaşamlarını sürdürmektedirler (Kap, 2014, s. 32).

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yaşamını idame ettirmesi adına BMMYK de yardımda bulunmuştur. İstanbul, Gaziantep, Adana ve Hatay'da toplum merkezleri; Gaziantep ve Şanlıurfa'da kamplar kurulmuştur (Kirişçi, 2014).

Suriyeli geçici koruma altındaki yabancıların çoğunlukla sığındıkları yer İstanbul ve Güneydoğu bölgesidir (Mülteciler Dermeği, 2019). Bugün Suriyeli sığınmacıların 500.000'i Marmara bölgesinde, bunların yaklaşık 400.000'e yakını ise İstanbul'da yaşamaktadır (BMMYK, 2015). Tablo 3'te 2019 itibariyle Marmara bölgesinde kaydı bulunan Suriyeli geçici koruma altındaki yabancılar sayısal olarak gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkiye'de Kaydı Bulunan Suriyeli ve Suriyeli Olmayan Sığınmacıların en çok yaşadıkları iller sıralaması

Şehir	Türkiye'de Kaydı Bulunan Suriyeliler	İl nüfusuna oranı
İstanbul	553 bin 387	%3,67
Şanlıurfa	447 bin 622	%21,99
Hatay	434 bin 46	%26,96
Gaziantep	428 bin 724	%21,13
Adana	236 bin 362	%10,65
Mersin	203 bin 502	%11,22
Bursa	169 bin 205	%5,65

İzmir	142 bin 740	%3,30
Kilis	115 bin 987	%81,37
Konya	106 bin 227	%4,82
Ankara	90 bin 751	%10,64
Mardin	88 bin 222	%7,68
Kahramanmaraş	87 bin 942	%1,65
Kayseri	77 bin 995	%5,61
Kocaeli	55 bin 941	%2,93
Osmaniye	48 bin 763	%9,12
Diyarbakır	33 bin 648	%1,94
Malatya	29 bin 669	%3,72

Kaynak: (Mülteciler Derneği, 2019)

GİGM'nin hazırlamış olduğu raporda Nisan 2019 tarihi itibarıyla toplam 3 milyon 621 bin 330 Suriyelinin ülkemizin topraklarında yer aldığını göstermektedir (GİGM, 2019).

Türkiye'ye gelen Suriyeli geçici koruma altına alınan kişiler ülke içerisinde birçok değişik etkiye de yol açmışlardır. Gelişmekte olan bir ülkenin gelir dağılımını, hazinesindeki harcamaların değişmesini, sosyal ve toplumsal yapısını, kozmopolit kimliğini etkileyen Suriyeliler Türk toplumunda birkaç sene içerisinde çeşitli değişimler olmasına neden olmuşlardır. Bu değişimleri ele almadan evvel söylenmesi gereken sadece Suriyeli geçici korunanlar için değil, toplu halde bir bölgeden bir başka bölgeye yapılan toplu göçlerin insanların yaşam alışkanlıklarında değişime neden olacağına kesin bir kanı olduğudur. Geçmişe dönüp bakıldığında Dünya tarihinin gördüğü en büyük göç olan Kavimler Göçü de aynı şekilde tarihte büyük ekonomik, toplumsal ve sosyal olguların değişmesine neden olmuştur (Akdemir, 2004, s. 45).

Suriyeliler Türkiye içerisindeki en önemli değişimleri ekonomik etkiler kapsamında ele alınmalıdır. Türkiye’de var olan iş gücü potansiyeli ve değişiminin bir bakımdan da Suriyeli geçici korunanların gelmesiyle değiştii söylenebilir. Suriyeli geçici korunanlar Türkiye’de genellikle niteliksiz iş gücü kapsamında çalışmaktadırlar. Suriyeli geçici korumaya alınan yabancıların Türkiye’ye gelmesiyle ve geçici koruma statüsünün yasal düzenlemesiyle birlikte çalışma izni çıkması, yerel halkın da çalışma alanında Suriyeli geçici koruma altındaki kişiler ile menfaat çakışmasına neden olmuştur.

Ekonomik etkilerden en önemlilerinden biri de Suriyeli geçici korunanlar için yapılan harcamalardır. Kamu harcamaları ve Sivil Toplum harcamaları dahil AFAD verilerine göre Türkiye’deki Suriyeli geçici koruma altındaki kişiler için yapılan harcamalar 2017 Şubat itibariyle yaklaşık 25 milyar dolardır. AFAD’ın 2018 yılı Nisan ayı raporuna göre ise ülkemizde 3.584.179 Suriyeli yaşamakta, bu Suriyeliler için 226.580 geçici barınma merkezi bulunmaktadır (AFAD, 2018).

Suriyelilerin Türk toplumu içerisinde sorunlarından biri de eğitime yöneliktir. Olayların başladığı 2011 senesinden itibaren iyi bir eğitim alamayan, Suriye’deki okulları kapatılan çocuklar için Türkiye’deki okul sorunu da bir süre gündemi meşgul etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde de yer aldığı üzere her bireyin eğitim hakkı bulunmaktadır. Bu hak kişinin yaşam hakkı kadar doğal ve kullanılması gereken bir haktır. Bu nedenle ülkemize geçici mülteci statüsünde gelen Suriyelilerin de eğitimi oldukça gündeme gelmiştir (Seydi, 2014, s. 268). AFAD tarafından kurulan geçici barınma merkezlerinde bu çocuklara eğitim verilmektedir. UNICEF’in yapmış olduğu araştırmaya göre Suriyeli çocukların yaklaşık %90’ı bu merkezlerden eğitim almaktadır, %26’sı ise devlet okullarına kaydolarak eğitim almaktadırlar (UNICEF, 2015).

Türkiye’deki tüm Suriyeli geçici korunanların her Türk vatandaşı gibi sağlık hakkından faydalanma durumları bulunmaktadır. Özellikle geçici barınma

merkezlerinde Suriyelilerin sağlıkları ile ilgilenen personel sayısı oldukça fazladır. Suriyeliler tam anlamıyla Sosyal Sigortalı vatandaşlar gibi sağlık hizmetlerinden yararlanmamaktadırlar.

Herhangi bir ülkenin halkı dil, din ve ırk anlamında kendine has özellikler gösterdiği için farklı bir bölgeye yerleştğinde uyum sorunu yaşayacaktır. Uyum sorunu aynı zamanda toplum içerisinde sosyal sorunları da ortaya çıkaran bir süreci ifade etmektedir. Günümüzde küreselleşme olgusu kültürel kimlik konusunu tartışma alanı haline getirmiştir. Dünyada sınırların ortadan kalkacağı şekilde iletişim ağının gelişmesi, hemen her olgunun dünya üzerinde tartışılması ve konu hakkında fikir üretilmesi gibi birçok husus, küreselleşen bireyin evrensellik ilkesine de hizmet ettiğini ve bu yüzden küreselleşmenin kimliğin varlığına ters olduğunu ifade etmektedir (Akdemir, 2004, s. 44). Buna rağmen her bölge insanının bir kimliği olduğunu söylemeliyiz. Bu kimlik insanın toplum hayatında bir yerden bir başka yere giderken yanında taşıdığı bir şey olduğu için farklı bir bölgede kültürel çatışmaya neden olmaktadır. Kültür çatışmaları, gerçekçi çatışma türleri içerisinde yer alıp, iki veya daha fazla kültürün ait olduğu ortamda uyumsuzluğu ile insanların birbirlerini ve birbirlerinin kültürlerini kabullenmemeleri durumunu içermektedir. Kültür çatışmaları kişinin kendi kimliğine zarar verdiği gibi, çatıştığı kültürün kimliğine de zarar vermektedir (Şahin, 2013, s. 35).

Bir ülkeyi ziyaret eden kitlenin kendi alışkanlıkları, gittikleri bölgedeki yerel halkı ve o halkın yaşamını şekillendirmektedir. Her şeyden evvel bir kişinin kendisinden daha refah veya kendisinden daha iyi koşullarda yaşayan bireyleri görmesi bir imrenme olanağı sunmaktadır. Böylece turizmin toplumları etkilediği gerçeği de ön plana çıkmaktadır. Özellikle Batılı ülkelerdeki bireylerin ilkel yaşamı merak etmeleri, bu yaşamın detaylarını öğrenme arzuları sebebiyle yapılan araştırmalarda Batı'dan Afrika toplumlarına kültürel seyahatlerin çok fazla yapıldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu durumun sosyal sınıfları, hatta ülkedeki siyasi durumu da

etkilediği, ÷lkede çatışma yaşanmasına neden olduğu bilinmektedir (Özdemir, 1992, s. 40).

Suriyeli halk ile T÷rk halkının kimliği her ne kadar dini açıdan benzese de k÷lt÷re dair farklılıklar iki ayrı insan topluluğunun çatışma ortamı içerisine girmesine neden olmaktadır. Bu çatışmanın temelinde dil farklılığı, Suriyeli n÷fusun aşırı şekilde ÷lkemize gelmesi, n÷fusun bilinçsizliği, ÷lke içerisinde çarpık bir dağılım g÷stermeleri, birçoğunun dilencilik yapması gibi durumlar yerel halkın da huzursuzluğuna neden olmuştur.

Göç kavramı ile sosyal olguların değişimi arasındaki yakın ilişki Suriyeli halk ile T÷rk halkı arasında da gör÷lmüştür. Suriyeli halkın toplum içerisinde ötekileştirilmesi, iş bulamaması durumunda çeşitli suç içeren olaylar karışması yerel halkın Suriyeli halka daha olumsuz şekilde bakmasına ve arada bir uçurum oluşmasına neden olmuştur.

T÷rkiye her geçen gün gelişmekte olan bir ÷lkedir. Var olan Suriyeli halkın göçü ile birlikte bu gelişimin de kimi kamusal harcamaları kısığı ve Suriyeli halkın geçimi ve ÷lkedeki kalımı için harcandığı aşıkardır. Fakat T÷rkiye son yıllarda göç politikası anlamında m÷lteci ve sığınmacılara en fazla yardım eden ÷lke olması noktasında da oldukça önemli bir imaja sahip olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ İRANLI MÜLTECİLER

Bu bölümde Türkiye'deki İranlı mültecilerin geliş nedenleri ele alınacaktır. Bu bağlamda ilk göç dalgalarına sebep olan İran Devrimi ve ardından İran'dan yapılan göç dalgaları ve BM başvuru süreçleri ayrıntılı şekilde değinilecektir.

4.1. TÜRKİYE'DE İLTİCA SİSTEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE NEDENLERİ

Türkiye sadece Avrupa ülkelerinden gelenlere mülteci statüsü vermektedir. Diğer ülke vatandaşlarına geçici ev sahipliği yapmakta ve BM sığınmacıyı üçüncü ülkeye yerleştirene kadar süreçteki yerini almaktadır. Sığınma talebi kabul edilmeyen kişiler ise sınır dışı edilmektedir. Türkiye'de geçici sığınmacı sisteminin ana yüzü sığınmacıların mülakat süresince kontrolünü ve geçici ikametini sağlamaktadır. Sığınmacı talebiyle gelen kişinin yabancılar şubesine, göç idaresine ve BMMYK ofislerine başvurup sürece dahil olması gerekmektedir.

İranlılar ise farklı sebeplerle Türkiye'ye sığınmaktadırlar. Devrim zamanı gelen İranlılar, dinlerini değiştiren İranlılar, eski ve yeni siyasi mahkumlar, insan hakları savunucuları, aktrisler, öğrenci ve işçi protestolarındaki figürler, gazeteciler, inanç farklılıkları (din) sebebiyle sığınanlar, LGBT bireyler, cinsel istismar mağdurları, evlilik dışı ilişki ile suçlananlar bunlardan bazılarıdır.

Avrupalı olmayan sığınmacılar sürecin doğru işlemesi için sığınma talebini Birleşmiş Milletler ofisine yaparken geçici ikamet ve geçici sığınma talebine ilişkin başvuruyu da Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'na eş zamanlı şekilde yapmalıdır. İçişleri Bakanlığı bu başvuruyu Cenevre Konvansiyonu ölçütlerine göre değerlendirip kararını kabul veya ret yönünde vermelidir. Fakat uygulamada süreç bu şekilde işlememektedir. Yetkili memurun yabancıyı sığınmaya iten sebeplerle ilgili sorunları ve sorulara verilen yanıtların inandırıcılığı oluşan raporda etkin olmaktadır. Olması gereken ise Türkiye'de geçici ikamet eden ve üçüncü ülkeye

sığınma talebinde bulunan yabancıların mülakat sürecinde ikamet süresinin uzatılması ve ihtiyaçlarının karşılanması yönündedir. Yabancı ile ilgili kararı BM'lerin uzman personeline bırakmak ve çıkacak olası olumsuz kararda ise sınırdışı hakkının kullanılması şeklinde devam etmelidir. Sınırdışı edilen kişinin BM tarafından reddedilmiş kişiler olması gerekirken uygulama bu konuda farklı işlemektedir.

4.2. İRANLILARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ NEDENLERİ

Tehdit ve tehdit sebebiyle oluşan korku (bu bir organizasyon veya Devlet tarafından ya da toplum tarafından olabilir), içinde bulunduğu koşullardan duyduğu memnuniyetsizlik, özgür yaşama, daha iyi bir eğitim gibi insanca talepler doğrultusunda daha iyi koşulları bulabileceği ülkelere gitme isteği bu geliş motivasyonlarından bazılarıdır. Fakat BMMYK nezdinde sığınmacı olarak kabul görebilmek için memnuniyetsizlik yeterli değil. Öncelik içinde bulunduğu durumdan dolayı tehdit ve korkunun boyutudur önemli olan. Bunu değerlendirebilmek için başvurduğu yöntemle kişinin sığınmacı olarak kabul edilip edilmeyeceğine karar veriliyor. Değerlendirme sırasında başvurduğu birkaç soru var. Mülakat yöntemiyle bu sorulara verilen cevaplar değerlendiriliyor ve müspet karar veriliyor. Neden ülkenin terk edildiği, ülkeneye dönersen ne olacağı ya da başına ne geleceği gibi sorunlarla kişinin durumunun ne olduğu öğrenilmeye çalışılır. Korku ve yaşanan tehdit bu değerlendirmede anahtar unsurlar konumundadır. BMMYK'nın sığınma talebini kabul etmesi için kişinin hayati tehlikesinin olması veya tehdit ve tehdiye bağlı korkunun yüksek olması gerekiyor.

İranlı mültecilerin sığınmacı olarak gelmek istedikleri ilk ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti'ni görmekteyiz. Bu tercihin sebepleri yakın olması ve vize gerektirmemesi diyebiliriz. Türkiye'ye giriş yapan İranlıların 3 ay yasal ikamet süreleri var. Bu süre zarfında Ankara'daki BMMYK ofisine sığınma talebiyle

başvurup, mülakat sürecine dâhil olmaları gerekiyor. Tüm mülakatlar Ankara'da yapılmaktadır (Öner, 2012, s. 578-579).

4.3. BMMYK VE TÜRKİYE'DEKİ BAŞVURU SÜREÇLERİ

Son yıllarda artan sığınma taleplerinin sağlıklı şekilde karşılanabilmesi için BMMYK ilk başvuruları kendi bünyesinde kurduğu ASAM ofisine devretmiş bulunmaktadır. ASAM'a başvuru süreci ise şu şekilde işliyor: Başvuru sahibi kişisel bilgilerini (Ad, Soyad, Doğum Tarihi) aile bilgilerini İran'ı terk etmelerini sebep olan olay ve durumdan varsa onları sığınmacı olmaya iten tehdit sebebiyle yaşadıkları mahrumiyet (tutuklama) belgelerini sunuyorlar. İran'ın anadili Farsça olduğu için başvuruları kabul eden memur ve avukatlar konusunda uzman 3 dile hakim (Farsça – Türkçe – İngilizce) kişilerden seçiliyor. Alınan bilgiler İngilizce olarak kayda geçiliyor. Genel bilgiler alındıktan sonra mülakat sürecine geçiliyor. Bu süreç 2 seneye kadar uzayabiliyor. Bu süreç zarfında sığınma talebinin sahibi Türkiye'de ikamet etmeye devam edebiliyor. Din değişikliği gibi sebeplerden (hayati tehlikesi olanlarda) sığınma talep edenlere ilk başvurularını tamamladıktan sonra BMMYK tarafından himaye altına alınarak güvenli yaşam temin edilmektedir.

ASAM başvurusu sonrası alınan belgeyle 10 gün içinde göç idaresine başvuru yapılması gerekmektedir. Tüm bu süreçten sonra BM himayesindeki kişinin ikamet edeceği yer belirleniyor. Bu belirlemede Ankara, İstanbul gibi nüfusun yoğun olduğu metropol kentlerden ziyade Nevşehir, Balıkesir, Manisa, Kırıkkale, Kayseri, Çankırı, Bolu, Kastamonu, Denizli, Bilecik gibi nüfus yoğunluğunun nispeten daha az olduğu şehirler tercih ediliyor.

Hangi sığınmacının nereye yerleştirileceğine ilişkin karar da kişinin dini inancı, milliyeti gibi unsurların etkisi birincil tercih sebebi durumundadır. Örneğin; Manisa

ve Nevşehir'deki kilise sayısı Hristiyan mültecilerin dini görevlerini yapabilmelerine imkan sağladığından veya aynı şehirde yaşayan aynı milletten insanların çokluğu mülteciye adaptasyon kolaylığı sağlayacağından dolayı bu şehirlere yerleştirme yapılmaktadır. Zaten sıfırdan yeni bir hayata başlama kararı almış yabancının çevreye ve şartlara uyumu mültecinin psikolojisi için çok önemlidir. Bu adaptasyon sürecinin sağlıklı ilerlemesi BMMYK ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak sorumluluğudur.

Sığınmacılar yerleştirildikleri şehirlerde değil de İstanbul, Ankara gibi metropollerde yaşamak isterlerse her hafta kendi şehirlerine gidip imza vermeleri şartı ile büyük şehirlerde yaşayabilirler. Tüm bu süreç boyunca asıl mülakat tarihi geldiğinde talep sahibi yabancı konusunda uzman avukat ve memurlara sığınma gerekçelerini anlatıp iddialarını ispatlamakla yükümlüdür. Örneğin; Hristiyan olması sebebiyle bir sığınma talebi varsa Hristiyanlık konusunda, sosyal görüşleri sebebiyle bir sığınma talebi varsa siyasal tehditlere ilişkin sorularla muhatap olacaktır. Hristiyan bir kişinin İncil'e hakim olması uzman kişinin talep ettiği değerlendirme kriterlerinden birisidir.

Eğer bu asıl mülakattan kabul görürseniz BMMYK nezdinde sığınmacı statüsündesinizdir. Bu aşamada sığınmacının hangi ülkede yaşamına devam edeceğine karar verilmektedir. Sığınmacı kabul eden ülkeler A.B.D, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerdir. Önceden ülke mülakatı süreci birebir yapılmaktayken son yıllardaki yoğunluk sebebiyle günümüzde telefon ile yapılabilmektedir. Kişinin hangi ülkede yaşayacağına ilişkin kararda mültecinin yaşadığı sorunlar ve şartlar önemli rol oynamaktadır. Örneğin; Kanada ve Avustralya gibi ülkeler sığınmacının birinci dereceden aile fertleri tarafından himaye altına alınmasını talep etmektedir.

Bu şartlara uymazlar ise sığınmacı bu ülkeyi seçememektedir. Bu sebepten ötürü BMMYK sığınmacılara çoğunlukla A.B.D'ye (A.B.D.'de himaye şartı yoktur.) göndermektedir. BMMYK sığınmacı davalarını ABD'ye gönderdikten sonra kabul edilmesi halinde yabancının BMMYK ile süreci tamamlamış oluyor. Bundan sonraki

süreç ABD ile mülakat süreci diyebiliriz. Toplamda iki mülakat oluyor. Bu mülakatların içeriği BMMYK mülakatlarıyla benzer özellikleri taşımaktadır. Neden sığınmacı olduğu ve bu seçimi yapmaya zorlayan korku ve tehditlerin neler olduğu dikkate alınmaktadır.

İkinci mülakat ise daha ayrıntılı bir mülakat olarak şekilleniyor. Baskı ve tehditten kaynaklı tutuklama veya mahkumiyet kararı varsa bu durum sorgulanıyor. Aile olarak sığınmacı olunduysa tüm fertler ayrı ayrı fakat benzer sorularla çapraz sorgu modeliyle mülakata tabi tutuluyor. Buradaki amaç sığınmacı güveni sağlamak. Dini sebeplerden dolayı sığınma talebiyle gelenlerde ise Tamid adını verdiğimiz belge inandırıcılık açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Tamid, Hristiyan olduğunu söyleyen kişinin kiliselerde papazlar tarafından bir dizi kurslara tabi tutularak bu kursların belgelendirilmesidir.

Tüm bu mülakat aşamalarından geçilmesi durumunda sığınmacı başvurumuz olumlu sonuçlanmış oluyor. Ülkeye (A.B.D'ye) giriş yapmadan önce tüm sağlık sorunlarınızın giderilmiş olması gerekiyor. Mevcut ağır hastalıklar tedavi edilmeden girişe izin verilmiyor.

Yine ABD'ye hızlı adaptasyon sağlanması amacıyla dil, kültür ve genel yaşam kurallarıyla alakalı bilgiler veriliyor. Bu işlemlerden sonra tüm bu süreç sırasında ikamet ettiği Türkiye'den çıkış belgesini almak yeterli oluyor. Bu belgeyi almak için süreç boyunca bir suç işlememiş olmak, güç idaresine imzaların eksiksiz atılmış olması, herhangi bir borç veya cezası olmaması gerekiyor. Çıkış belgesinin alınmasıyla Türkiye'den çıkış yapılıyor.

ABD, sığınmacı ülkeye giriş yaptığı andan itibaren yaşanması muhtemel tüm sorunları minimize etmek için sosyal yardımları devreye sokuyor. Ülkeye girmeden önce kendi himayesinde olacak kişi veya kişilerin varlığını yeterli bulmayıp, kendini idame ettireceği kazanca ulaşana kadar sorun yaşamamasını engellemek amacıyla

2000\$ yardımda bulunuyor. Bu yardımın geri ödemesi ise daha sonra gelecek olan sığınmacılara sosyal yardım oluşturulması amacıyla bir fonda tutuluyor ve diğer sığınmacılara dağıtılıyor.

4.3.1. BMMYK Mülteci Sisteminin Eksikleri ve Gecikmeler

BM esas namesinde devletlerin sığınmacılara karşı her zaman adil olması söylenmektedir. BM kuruluş zamanından (1950) beri sığınmacılar üzerinde etkin bir rol oynamıştır. Diğer ülkelerdeki BM ofisleri ise bu konulara adil davranmamaktadır. Bu durum her zaman İnsan Hakları Kuruluşlar, akademisyen ve diğer sığınmacı kuruluşlar tarafından eleştirilere maruz kalmıştır. Dayanışma Enstitüsü her zaman BM'yi eleştirmektedir. Aynı zamanda eksikleri ve sorunları gidermek için uğraşmaktadır. Son yıllarda mültecilerle ilgili dünya çapında birçok düzenlemeler yapılmıştır.

Mülakat tarihleriyle ilgili, başvuruda bazı insanlara öncelik tanımak gibi mülakatlarda rahatlık sağlamak ve ya bazı dosya hakkında bilgilendirmek bazı sığınmacılara ayırım yapılmaktadır. Türkiye'de 1980'den beri sığınmacılarla ilgili çalışmalar yapılıyor ve başvurularını inceliyor ki bu adil olmama meselesi bu konuda da açıkça görmektedir ki Türkiye'de bu istismarlar yapılmaktadır. Gerek tercüme aşaması gerek başvuru aşaması olsun kurallara uymuyorlar veya aceleyle başvurular alınıyor ve sığınmacının istedikleri gerçekleşmemektedir. Çoğu zaman yanlış kararlar verilip haksız yere sınır dışı olaylar gerçekleşebiliyor. Bu mevzuya örnek olarak sınır dışı olan birçok sığınmacı İnsan Haklarına şikayet başvurularından sonra adil davranmadıkları görülmektedir.

Türkiye'de 1980'den beri sığınmacılarla ilgili çalışmalar yapılıyor ve başvurularını inceliyor ki bu adil olmama meselesi bu konuda da açıkça görmektedir ki Türkiye'de bu istismarlar yapılmaktadır. Gerek tercüme aşaması gerek başvuru aşaması olsun kurallara uymuyorlar veya aceleyle başvurular alınıyor ve

sığınmacının istedikleri gerçekleşmemektedir. Çoğu zaman yanlış kararlar verilip haksız yere sınır dışı olaylar gerçekleşebiliyor.

Bu mevzuya örnek olarak sınır dışı olan birçok sığınmacı insan haklarına şikayet başvurularından sonra adil davranmadıkları görülmektedir. Kısacası diyebiliriz ki BM'lerin uzun sürdüğü yeni süreçlerin uzaması ve sığınmacıların belirsiz durumları her zaman sorun olmuştur. Türkiye'de de düzensiz olduğu için yeni sığınmacılar her geçen gün sayılarının arttığından dolayı BM'lerde kendi çapında düzenlemeler yapmıştır.

4.4. ABD'İN 2017 YILINDA GETİRDİĞİ YASALAR

Donald Trump'ın yedi ülkeden vatandaşları yasaklama emriyle Amerika topraklarına federal bir yargıç emriyle geçici olarak durduruldu. Bu yasalar sığınmacıların durumunu etkilemiş ve kabul gören sığınmacıların durumlarını belirsiz hale getirmiştir. ABD'ye giren ve sığınma hakkı tanınan kişilerin tutuklanmasını, sınırdışı edilmesini, iadesini geçici olarak askıya almıştır. Son zamanlarda Trump'ın emirleri Amerika Birleşik Devletlerinin ABD içinde dışında büyük protestolara yol açmıştır.

Birleşik Devletler Halk Özgürlüğü Derneği Trump'ın emirlerine karşı kendisine bir dava açtı. Sendikadan gelen bir şikayetin ardından federal yargıç gözaltındaki kişilerin ülkelerine iade edilmemelerini emretti. Yeni hükümet kararlarından sonra, Amerikan havaalanında ya da transit olarak tahminen 100 ila 200 kişi gözaltına alınıp tutuklandı. Raporlara göre yasal işlemleri Birleşmiş Milletler tarafından yapılmış ve tabii Türkiye'deki ABD büyükelçiliğinden onayı geçmiş olan bir dizi İranlı mültecinin geçtiğimiz aylarda Amerikan havaalanında sınır dışı edildiği gösteriyor. Donald Trump geçtiğimiz aylarda Amerika'yı terörist saldırılardan koruma emrini imzaladı, bu yüzden 90 gün boyunca ABD'de sığınmacıların gelişini durdurdu. Bu

kısıtlamalar İran, Irak, Suriye, Yemen, Somali, Sudan ve Libya'yı içeriyordu(Esra Yılmaz Eren, 2018, s.279-280).

Yüzlerce ABD vatandaşı olan insanlar yeni göç politikaları ve göçmenlere karşı protestolara başladılar. Ünlü Amerikan belgeselcisi Michael Moore tarafından geçtiğimiz aylarda insanları anti-trump protestolarına katılmaları için havaalanına davet etti. ABD hükümetinin dayattığı yeni kısıtlamalar, Türkiye'deki İranlı sığınmacıları ele alma sürecini ve onların dosyalarını inceleme sürecini ciddi biçimde etkiledi. Özellikle LGBT İranlılar kendilerini kabul edilmesini bekliyorlardı. Kanada Devleti'nin kabul etmemesi nedeniyle Amerika'yı seçen sığınmacıların Amerika'nın getirdiği kısıtlamalar ve durdurulması ile sosyal ve ekonomik açıdan sıkıntılar yaşayan sığınmacıları tedirgin ve umutsuzluğa sürüklemiştir.

ABD'nin Ankara ve İstanbul Büyükelçiliği'nde yayınladığı duyuruda; Yasaklanan ülkelerin vatandaşlarından iseniz yeni bir mülakat randevusu ve başvurusu almayınız ve hiçbir ücret ödenmeyiniz eğer size mülakat tarihi verildiyse lütfen ona katılmayınız-gelmeyiniz, elçiliğe veya konsolosluga girmenize izin verilmemektir. New York Belediye Başkanı da Trump hükümetinin aldığı bu karar nedeninden ve sonucundan utandığını söyledi. Bu süreçte Trump'ın koyduğu 90 günlük yasaklamanın süresi bitmişti ve Trump bu süreyi uzatmak istiyordu. Yüksek mahkeme yargıcı göçmenlik kararını onaylamadı ve bu dava kapatıldı.

Trump'ın en son göçmenlik emirleri ile Sudan ülkesi kaldırılmış yerine Çad, Kuzey Kore ve Venezüella hükümet yetkilileri ve ailelerini bu listeye eklenmiştir. 24 Ekim 2017'de ABD'nin ilan ettiği; Mültecilerin, sığınmacıların kabulü 120 gün askıya alındıktan sonra çoğu ülkelerin de incelenmesi ve kabulü için baştan almaya karar verdiler. Tabi onlar için sınırlamalarda koydular ve bunların başlayacağını duyurdular.

Bu sınırlamalar son zamanlarda ABD de yerleşen ve kabul gören sığınmacılar ve tabi kabul sürecini bekleyen sığınmacıları çok sorunla karşı karşıya getirmiştir. İranlıları, 9 Müslüman ülke ve Kuzey Kore'yi ilgilendiriyordu.

4.4.1. Yasaların Getirdiği Düzenlemeler

ABD Başkanı Donald Trump tarafından sığınmacı karşıtı yasaların kaldırılmasıyla birlikte, sığınmacıların Türkiye'deki sığınma sürecinin devam etmesi ve artık dosyalara bakılacağı bildirildi. Hawaii federal mahkemesinin ABD hükümetinin göçmenlik karşıtı yasalarının geçici olarak kaldırılmasının ardından BM'ler artık sığınmacıların dosyalarına bakmaları ve incelenmesine devam ettiler. Bu durumlardan sonra ve sınırlamalar getirdikleri yasalar geçici olsa da İranlı sığınmacıların durumu bir askıya alınıp bir devam etmesi açısından çok etkiledi ve onları belirsiz bir duruma sokmuştu. 2-3 Seneye kadar sığınmacı BM'lerde başvuru yaptığında 18-24 ay arası dosya açtıktan sonra Amerika, Kanada'ya gidebiliyorlardı çünkü süreçler daha kısaydı. Ama son 1-1,5 senedir Kanada eyaleti sığınmacı kabul etmiyor veya Amerika'ya gitmek isteyen sığınmacıların süreci gittikçe uzuyor.

Araştırmalara göre, mülteci kabulünün durdurulmasının asıl önemli sebeplerinden biri Suriyeli mültecilerin gelmesi ve onların dosyalarının çok olması sebebiyle göç idaresi ve diğer kurumların öncelikli olarak değerlendirdikleri için, İranlı sığınmacılar çoğu konuda olduğu gibi sıkıntı yaşıyorlar. Trump'dan sonra İranlı sığınmacıların durumları belirsiz bir hal aldı. Dosya incelenmeleri ve mülakat aşamaları artık daha çok inceleniyor ve denetleniyorlar. Son zamanlarda iş alanları daha kısıtlı oluyor, sigorta olmadığı için sığınmacılar zorlanıyor ve bir çok sığınmacı işten çıkarıldı ve hapse düştü. Bunlara örnek vermek gerekirse Türkiye'nin Denizli şehrinde bulunan LGBT birey sığınmacıların dosyalarının incelenmesi ve süreci 1,5-2 sene arası oluyordu ve sığınmacılar bu zamanlamaya göre hayatlarını planlamışlardı. Ama bu durumlar ve her geçen gün yeni bir karar ve yasa çıkması onların hayatlarını etkilemiş, ülke ve konsolosluk aşamasında onları zora sokmuş dosyaları askıya

alınmıştır. Bu sığınmacılar (LGBT) sadece aileleri tarafından değil belki Türkiye'nin toplumu tarafından da maddi ve manevi olarak da desteklenmiyorlar. Toplumda iyi davranmadığı için ve diğer sığınmacılara göre daha fazla psikolojik ve ekonomik zarar görüyorlar. LGBT sığınmacılarıyla ilgili, Türk Toplumunu İran'dan çok farklı değil ve en önemlisi işsizlik ve geçim sorunu bunların birçoğunu zarara uğratmıştır.

Daha öncede söylediğimiz gibi son yıllarda Kanada eyaleti sığınmacı kabul etmediği için BM'ler de Kanada'ya gitmeyi bekleyen sığınmacılarla konuşup ve onlara başka bir tercih hakkı sunuyor ama maalesef Amerika'da artık son zamanlarda çoğu aldığı kararlar ve sınırlamalarla ilgili sığınmacıların durumlarını zorlaştırıyor. İranlı LGBT ve Hristiyanların durumu her geçen gün kötüye gitmektedir. Türkiye'deki yetkililer tahminen yaklaşık 3 milyon insan yeni bir göç dalgası İran topraklarından Türkiye'ye ve Avrupa'ya doğru hareket ettiğini belirtti.

4.5. TÜRKİYE'DEKİ SIĞINMACILARIN İSTATİSTİKLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük mülteci krizinin yaşandığı son yıllarda ülkelerindeki iç savaş veya karışıklıklardan kaçarak Türkiye'ye gelen 3 milyondan fazla sığınmacının sayısı 61 ülkenin nüfusunu geçiyor. AA'nın derlediği bilgiye göre, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK) yayımladığı 2015 yılı verilerine göre, dünya genelinde 21,3 milyon mülteci bulunuyor. Türkiye ise özellikle Suriye'deki iç savaştan kaçan 3,5 milyon kişiye ev sahipliği yapıyor. Türkiye'de Irak, Afganistan, İran, Somali ve diğer ülkelere gelen 291 bin kişi de bulunuyor. Toplamda 3,1 milyondan fazla kişi, Türkiye'de sığınmacı olarak yaşıyor. Türkiye, koruma talep eden kişilere ev sahipliği yapan ülkeler arasında en önde geliyor. BM'ye üye 193 ülke ile kıyaslandığında Türkiye'deki sığınmacı sayısı, 61 ülkenin nüfusundan daha fazladır (AA, 2017). Sığınmacılar için oluşturulan kamplarda yaşayanların sayısı da bazı ülkelerin nüfusunu geçiyor. Sadece Şanlıurfa'daki kamplarda 114 bin sığınmacı yaşıyor. Gaziantep'te 39 bin, Kilis'te 36 bin 885, Kahramanmaraş'ta 23 bin 709, Hatay'da 19 bin 960, Malatya'da 10 bin

236, Osmaniye'de 7 bin 250 sığınmacı bulunuyor. Bu rakamlar, “*Tuvalu'nun 9 bin 975, Nauru'nun 10 bin 301, Palau'nun 21 bin 69, San Marino'nun 32 bin 104, Monaco'nun 38 bin 10, Liechtenstein'in 38 bin 22, Marshall Adaları'nın 53 bin 132, Saint Kitts and Nevis'in 56 bin 780, Andorra'nın 68 bin 728, Dominica'nın 73 bin 353, Antigua ve Barbuda'nın 93 bin 659, Seyşeller'in 97 bin 539, Mikronezya'nın 105 bin 556, Tonga'nın 107 bin 797, Grenada'nın 107 bin 850, St. Vincent Grenadines'in 109 bin 895 nüfusunu geçiyor. Ayrıca sığınmacıların sayısı, 2,8 milyon nüfusuyla Litvanya, 1,9 milyon nüfusa sahip Slovenya, 1,9 milyon nüfusa sahip Letonya, 1,2 milyon nüfusa sahip Estonya, 582 bin nüfusa sahip Lüksemburg ve 415 bin nüfusa sahip Malta gibi bazı Avrupa Birliği üyesi ülkelerin nüfusundan da fazladır*” (AA, 2017).

4.6. İRAN ŞAHININ DEVRİLİŞİ VE İSLAM DEVRİMİ

İran'ın durumunu anlamak için devrim zamanında olan durumlardan bahsetmek iyi olacaktır. İran'daki İslam Devrimi bir gecede olup bitmiş gibi anlatılsa da uzun bir sürede olduğunu görmek mümkündür. Humeyni %98 oy alarak başa geldiği için İran Devrimi dışarıdan bakıldığında aşırı sağcı eğilimin popülerliği gibi görünse de aslında insanlar Humeyni'nin şeriatla yöneteceği için değil halkın nefret ettiği Şah'ın en büyük muhalifi olduğu için sağcı ve solcu kesimin her ikisinden oy almıştır.

Amerika'nın ve İngiltere'nin Şah'ı avucuna alması Humeyni'nin halk içinde popülerliğini hızlı bir şekilde artırır. Dünyada gelişmelerle birlikte arabanın icadı ile 1990'lı yıllardan başlayarak, petrol dünyanın en çok talep gören kaynağı olmuştur. Petrol 1950'lerde en önemli kaynaklardan olmuştur. Dünya'ya yöne veren ve sıcak denizlere kararlı olan Rusya ile denge savaşları sebebiyle İngiltere'nin İran'da gözü olmuştur. İran dünyada Kanada'dan sonra ikinci petrol rezervlerine sahip ülke konumundadır. 1920'lerden itibaren Amerika ve özellikle İngiltere ülkenin idaresini perde arkasından yönlendirmeye başlamıştır. Zamanla Şah'ı kontrol etmeye ve

yönetmeye başlamışlardır. Aslında Şah her zaman ülkesine ve vatanını seven, modern çağa taşımaya çalışan bir insan olmuştur. Ama iktidarını ve gücünü korumak için İngiltere ve Amerika ile ilişkilerini iyi tutmaya mecbur kalmıştır. Şah'ın zayıflamaya başladığı noktalardan biride aldığı bazı Amerika ve İngiltere lehine kararlar İran'ın çıkarlarını gözetmeyince oluşmuştur.

Daha sonra işler karıştıktan sonra bu iki ülkeye daha fazla imtiyazlar vermek zorunda kalmıştır. Bu imtiyazlardan dolayı halkın gözünde popülerliği gittikçe azalır ve zayıflamaya başlar. Bunu da unutmamamız gerekiyor ki; ayaklanma döneminde ne Amerika ne de İngiltere Şah'ın arkasında durmamış ve bu Şah'ın iktidarı kaybetmesine yol açmıştır. Kısacası diyebiliriz ki; Şah kendisi de bunun farkında olmadan aslında kendi sonunu hazırlamıştır. O dönemde Şah'a en güçlü muhalif olan Humeyni çevresinde birleşmesine sebep olmuştur. Bahsettiğimi gibi denge politikalarının gereği İngiltere'nin Safevi Devleti döneminden beri İran'ın iç işlerinde bir eli varmış.

Kaçar Şah'ının 1921'de darbe nedeniyle devrilip yerine asker kökenli olan Rıza Pehlevi'nin getirilmesinde yine İngiltere'nin büyük rolü olmuştur. Rıza Şah Pehlevi ilk iki sene ülkeyi perde arkasından kukla bir başkanla yönetmiştir. 1923 yılında başbakan ve ardından 1925 yılında ise İran Şah'ı olur ve böylece Pehlevi hanedanlığı kurulmuş olur. O zamanlar çeşitli devlet liderleri ile çok yakın ilişkileri vardır ve batı ile birçok görüşme ve yakınlık kurmuştur. İran'ı modernleşme gibi bir emeli vardır. Atatürk'e her zaman hayranlığını gizlemeyen Pehlevi aynı zamanda Türkiye'nin reform sürecini her zaman kendine örnek almıştır. Kıyafet reformu başta olmak üzere birçok devrim yapmıştır. Sanayileşme ve demiryolu taşımacılığı, yüksek öğretimin gelişmesine katkıda bulunmuştur (Erdoğan ve Kaya, 2015, s.282-283).

4.6.1. İran'da Göç Dalgaları

İran'da ki göç dalgalarını 3 farklı döneme ayırabiliriz. Bunlardan ilki 1980'li yıllarda yaşanan göç hareketleridir. İran'dan il göç edenler İran Devriminden sonra 80'li yıllarda büyük bir göç dalgası oluşturmuştur. Avrupa, Amerika ve Türkiye'ye hayatlarını kurtarmak için hapse düşme korkusuyla veya işkence, idam korkusuyla İran Devriminden, İran ve Irak savaşından gelen insanlardır. Bunun dışında İran dışında Türkiye ve diğer ülkelerde okuyorlardı. O dönemlerde sığınmacıların çoğunu siyasi ve sosyal sığınmacılar oluşturuyordu. Bu göç hareketlerinde daha iyi şartlarda yaşamaktan ziyade kendi canlarını, hayatlarını, ailelerini bu kötü koşullardan kurtarmak için gerçekleşmiştir. Bu yıllarda İran'ın dışında İranlıların sayısı şimdiki zamandan çok daha azdı. 80'li yıllarda İran'dan çıktıkları zaman gelecekle ilgili ve gittikleri ülkelerle ilgili ümitleri yoktu. Bu göç dalgasındaki insanlar sadece kendileri ve aileleri için güvenilir, kötü koşullardan bir yer arayışındaydılar. Bu zamanda gerekli komitelerin ve iletişim (internet) günümüzdeki kadar etkin olmaması sebebiyle birçok zorluklarla karşılaşmışlardır. İş, dil, eğitim durumlarının farklı olması sebebiyle gittikleri ülkelerde bunlar onları zorlamış ve çoğu sıfırdan başlamıştır. Birçok insanda İran'a dönme ve İran'da şartların düzeleceği psikolojiyle yaşamışlardır. Bu dönemde bir diğer konuda diğer ülkelerin gözünde İranlılar çok kötüydüler ve bu durum hayatlarını daha da zorlaştırıyordu. Sosyal, siyasi ve maddi bakımdan etkileniyorlardı. Özellikle Avrupalıların gözünde mollalar ve siyah çarşafli kadınlar, şeriatçı koyu İslam ülkesi olarak görüyorlardı. Birçoğu aynı zamanda kendileri veya ailelerinden birileri işkence gördükleri veya yakınlarını kaybettikleri için psikolojik olarak kötü durumdalardı, bir çoğu yine psikolojik tedavi görmüştür. Bu yıllar İran'ın en karanlık siyasi ve sosyal dönemini oluşturmaktadır. Ülkelerini terk edenlerin başında ise o zamanki siyasetçiler (Rıza Şah Pehlevi'yi destekleyenler), sanatçılar, yazarlar, oyuncu ve yüksek geliri olan insanlar çoğu Amerika başta olmak üzere Türkiye ve diğer ülkelere göç etmişlerdir.

İkinci büyük göç dalgası 1990'lı yıllarda yaşanmıştır. Genelde grup halinde zincir göç olarak adlandırdığımız göç çeşidi olmuştur. Yani çoğunlukla aile ve akraba grubu halinde oluşacak biçimde İran'dan göç etmişlerdir. Bu göç genelde siyasi meselelerden uzak göçler oluşturmaktadır. Bu dönemde genel olarak yine 80'li yıllarda kaçmış olan İranlıların akrabaları eş, dost ve tanıdık gibi artık İran'dan ümitleri kalmamış insanlar oluşturmaktadır. 90'lı yıllarda göç eden insanlar ölüm ve işkence korkusundan ziyade daha iyi yaşam şartları sosyal, manevi, iş, eğitim gibi nedenlerle göç dalgasını oluşturmuşlardır (Öner, 2012 s.184-185).

Üçüncü göç dalgası ise 2000'li yıllarda gerçekleşmiştir. Diğer yıllardaki gibi bu yıllarda da göç eden insanlar birçok sorunla karşılaşmışlardır. Avrupa ülkelerindeki insanların yaşlanması ve genç insanlara ihtiyaç duydukları için özellikle son yıllarda iş için veya eğitim için ülkeyi terk edenler daha kolay geçiş sağlamıştır. Bu grup 2009 yılında yapılan seçimlerden sonra ve seçimlerde yapılan protestolardan dolayı göç etmek zorunda kalanlardır. Özellikle gençler ve öğrenciler bu protestolar sırasında kollarına yeşil bantlar bağlamışlardır (daha iyi şartlar için). Protestolar sırasında birçok insan gözaltlarına alınmış işkenceler görmüş ve hapselere atılmışlardır. Halen bu sebeplerden dolayı hapiste olan insanlarda mevcuttur. Bu sorunlardan dolayı ülkenin prestiji azalmış ve ekonomik olarak zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. İran halkının bu seçimlerden sonra istedikleri kişi gelmediği ve seçimlerde hile yapıldıklarını düşündükleri için umutsuzluk ve kötü şartlardan dolayı göç etmeye mecbur kaldılar. Başta Türkiye ve Amerika olmak üzere diğer ülkelere göç dalgası oluşmuştur. Bu ülkeler göç dalgaları artmaya başladıkça sığınmacı kurallarını daha da zorlaştırmışlardır (Darvishpour, 2015).

4.7. İRANLI SİĞİNMACILAR HAKKINDA İSTATİKSEL BİLGİLER

2012 de 5488 kişi iken bu rakamın 2016'da 25166 ya yükseldiğini görüyoruz. 4 yıl içinde 5 kat artan İranlı mülteci sayısı İran da hala yolunda gitmeyen şeylerin olduğunun bir göstergesidir. Ruhani rejiminden sonra reformist sözlerle yönetme

talip olanlar hiçbir sözlerini yerine getirememiştir. Tehdit ve baskılarını ortadan kaldıramamış, İranlıların ülkelerini terk etmelerine engel olamamıştır. 2017 Toplam İran'dan gelen mülteci sayısı yaklaşık 35.397 kişidir. Bunlardan Ankara'ya yönlendirilen mülteci sayısı 259'dur. Yine Ankara'ya yakın illere yönlendirilen mülteci sayısı, Çankırı 752, Kırıkkale 1128 kişidir. Bunların yaklaşık %40'lık kısmını Hristiyan mülteciler oluşturmaktadır (UNHCR, 2017).

BEŞİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ HRİSTİYAN İRANLI SİĞİNMACILARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE SORUNLARI (ANKARA ÖRNEĞİ)

Başlıklı yüksek lisans tezinde ankete katılan İranlı Hristiyanların demografik bilgilerinin yanı sıra sığınmacı olarak karşılaştıkları problemleri, yaşadıkları sosyo-ekonomik zorlukları, siyasal durumları, Türkiye'deki günlük yaşamları, sıkıntılarını, Türkiye'ye göç etme sebepleri, Türkiye'ye gelmeden önce menşei ülkelerde ne tür konutlarda ikamet ettikleri, kendi ülkelerindeki aylık net gelirleri, Türkiye'nin mülteci politikası hakkındaki görüşleri Türkiye'deki hayat standartlarının menşei ülkelerdeki yaşam tarzıyla uyuşup uyuşmadığı, Türk devletinin göçmenlere karşı gösterdiği reaksiyonların duygu durumlarında yarattığı hasarlar ve uyum süreçlerinde etkileri Ankara'ya yerleşmeye karar verme nedenleri, Türkiye'deki meslekleri, aldıkları ortalama ücret, ikamet ettikleri konut türü, topluma uyum sürecine yardımcı olması adına sosyal hizmet yardımı alıp almadıkları, mevcut toplumsa konumları, Türk devletinden beklentileri, etnik ve dini iltimaslar hususundaki görüşleri, herhangi bir negatif ayrımcılığa maruz kalıp kalmadıkları.

5.1. Demografik Bilgiler

Otuz İranlı katılımcıdan on altısının cinsiyeti kadın on ikisinin cinsiyeti erkek olmakla birlikte, çoğunun yaşları 15-19, 25-29 ve 30-34 arasındadır.

Tablo 4. Yaş Grupları

Yaş aralığı	Kişi sayısı
15-19 arası	5
20-24 arası	4
25-29 arası	5
30-34 arası	6
35-39 arası	3

40-44 arası	2
45-49 arası	1
50-54 arası	2
55 ve yukarı	2

Katılımcılardan yirmi dokuzu İran doğumlu olduklarını belirtmişlerdir. Yalnızca biri Filipinler’de doğduğunu açıklamıştır. Ankete iştirak edenlerin bir çoğu kasabalarda dünyaya gelmişlerdir, bunlar sırasıyla metropoller, küçük kentler ve köyler izlemektedir. Katılımcıların büyük kısmı yaşamlarının önemli bir kısmını İran’da geçirmiştir. Çok az kişi Türkiye’de büyümüştür. Katılımlardan yirmi sekizi İran uyruklu olup Hristiyanlığın Protestanlık mezhebine bağlıdır. Kalan iki kişi ise Türkiye vatandaşıdır ve Katolikliği benimsemiştir. On altı katılımcı kendilerini etnik olarak İranlı addederken, on biri mülteci, biri Azeri Türkü, biri İran Azerisi olduklarını belirtmişlerdir. Yalnızca bir katılımcı kendisini dini kimliği olan Hristiyanlık ile tanımlamıştır.

Tablo 5. Kendinizi hangi kimliğiniz ile tanımlıyorsunuz (siz kimsiniz) ?

Tanımlanan kimlik	Kişi sayısı
İranlı (milli kimlik)	16
Hristiyan (dini kimlik)	0
Farsi (etnik kimlik)	0
Mülteci	11
Türk	0
Azeri Türk	1
Azeri İranlı	1
Birden çok kimlik	1

On üç katılımcı resmi evlilik, dört katılımcı hem resmi hem dini evlilik yapmışlardır. On biri bekar olduklarını beyan ederken, biri eşinin vefat ettiğini, biri de boşandığını belirtmiştir. Katılımcılardan on yedisi çocuk sahibi olmadığını dile getirmiştir. Altısı bir iki katılımcı iki, iki katılımcı üç, bir katılımcı dört çocuk sahibidir. Katılımcılardan ikisi bu soruyu cevapsız bırakmıştır. On iki katılımcı Ankara’da çocuklarıyla birlikte

yaşamaktadır. Katılımcılardan dördü çocuklarında ayrı bir hayat kurmuştur. İki katılımcı çocuklarının bir kısmını yanına almıştır.

Katılımcıların eğitim durumlarını incelediğimizde altı kişinin okuma yazma bildiğini, üç kişinin ilk öğretim veya dengi bir öğretim kurumundan, dört kişinin lise, on dört kişinin de üniversite mezunu olduğunu görüyoruz. Katılımcılardan biri okula hiç gitmediğini deklere etmiş, üç kişi 2-5 yıl arası, altı kişi 6-10 yıl arası, yirmi kişi ise 10 yıldan daha uzun süre okula devam ettiklerini beyan etmişlerdir. Üç katılımcının eğitim durumu belirsizdir. Buradan İranlı göçmenlerin eğitim düzeyinin yüksek olduğu çıkarımını yapabiliriz.

Tablo 6. Eğitim durumu bilgisi

Eğitim durumu	Kişi sayısı
Okuma-yazma bilmiyor	1
Okuma-yazma biliyor	6
İlköğretim ya da dengi bir eğitim kurumundan mezun	3
Lise ya da dengi bir eğitim kurumundan mezun	4
Üniversite mezunu	14
Başka	2

Katılımcılardan yedisinin kardeşi yoktur. Sekiz kişi iki, sekiz kişi dört, sekiz kişi beş ve daha fazla sayıda kardeşleri olduğunu söylemişlerdir. İran'daki meslekleri sorulduğunda dört kişi işçi, sekiz kişi esnaf, dokuz kişi öğrenci, iki kişi öğretmen ve doktor olduklarını belirtmişlerdir. Yedi kişi ise meslekleri hakkında bilgi vermemişlerdir. Katılımcıların ana dilleri hususundaki soruya verdikleri yanıtlar şu şekildedir. Otuz kişi ana dili olarak Farsça konuşmakta, ayrıca bunlardan biri ayrıca ana dil olarak Türkçe konuşmaktadır. Katılımcılardan on üçü ana dilinden başka herhangi bir dil bilmemektedir. On katılımcı Türkçe, yedi katılımcı Kürtçe, on üç katılımcı İngilizce konuşabilmektedir. Ve ayrıca bir katılımcı Filipince bilmektedir.

Tablo 7. Bildiğiniz diller nelerdir?

Bilinen dil	Kişi sayısı
Ana dilimden başka dil bilmiyorum	13
Türkçe	10
Kürtçe	7
İngilizce	13
Arapça	0
Fransızca	0
Almanca	0
Farsça	0
Diğer	1

Ankete katılan kişilere ebebeylerinin eğitim durumlarına dair sorularda yöneltilmiştir. Katılımcılardan dördünün ebebeyleri okula devam etmiştir ve okuma yazma bilmektedirler. Beş kişinin ebe beyinleri ilk öğretim, sekiz kişinin ebebeyinleri lise, yedi kişinin ebebeyinleri ise üniversite mezunudur. Üç katılımcının ebebeylerinin eğitim seviyesi belirsizdir.

Tablo 8. Ebebeylerin eğitim düzeyi nedir?

Ebebeyinizin eğitim düzeyi	Kişi sayısı
Okuma-yazma bilmiyor	3
Okula gitmemiş ama okuma-yazma biliyor	4
İlköğretim ya da dengi bir eğitim kurumundan mezun	5
Lise ya da dengi bir eğitim kurumundan mezun	8
Üniversite mezunu	7
Diğer	3

Katılımcılardan on beşinin eşi, on kişinin annesi, on kişinin babası, yedi kişinin kardeşi, on kişinin çocukları Türkiye’de ikamet etmektedir. İki katılımcı Türkiye’de yalnız olduklarını beyan etmişlerdir. Anketteki soruları yanıtlayanlardan on üç kişinin İran’da herhangi bir aile ferdi bulunmaktadır. Dokuz kişinin annesi, sekiz kişinin babası, on üç kişinin ise kardeşleri yaşamlarını İran’da sürdürmektedir.

Katılımcılardan dört kişinin babası, iki kişinin eşi, bir kişinin kardeşi İran ve Türkiye dışındaki ülkelerde ikamet etmektedirler. Yirmi üç kişinin ise söz konusu ülkeler dışındaki memleketlerde herhangi bir aile fertleri bulunmamaktadır. Katılımcılardan üç kişi İran'da evde tek başına yaşadıklarını dile getirirken, üç katılımcı bir evi üç kişi paylaştıklarını belirtmişlerdir. Sekiz katılımcı aynı çatı altında üç kişiyle, on katılımcı dört kişiyle, altı katılımcı beş ve daha fazla sayıda kişiyle yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Anket katılımcılarına aile bireyleri arasında kendileri haricinde sığınmacı olup olmadığı sorulmuştur. Verilen cevaplar şöyledir;

Yedi katılımcı ailesinde sığınmacı bulunmadığını açıklamıştır. On iki kişi eşlerinin, sekiz kişi babasının, yedi kişi annesinin, altı kişi kardeşinin, altı kişi çocuklarının, üç kişi ise ailedeki diğer bireylerin (yeğen, amca, dayı, teyze, dede, nine, kuzen) sığınmacı kategorisine girdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 9. Ailedeki başka sığınmacı/mülteci sayısı

Ailede sığınmacı/mülteci olan kişiler	Kişi sayısı
Kimse yok	7
Eşim	12
Babam	8
Annem	7
Kardeşim	6
Çocuklarım	6
Diğer aile fertleri (yeğen, amca, teyze, dayı, dede, nine, kuzen)	3

5.2. Sığınmacı Durumu ve Sorunlarına İlişkin Sorular

Katılımcılardan İran'dan Türkiye'ye geliş tarihleri sorulmuş ve şu şekilde yanıtlar elde edilmiştir:

Bir kişi altı ay önce, iki kişi altı ay ile bir yıl arasında, on kişi iki yıl önce, yedi kişi üç yıl önce, üç kişi dört yıl önce, beş kişi beş yıl ile on yıl arasında Türkiye'ye göç

etmişlerdir. Bir katılımcı on yıldan uzun zamandır Türkiye’de (Ankara’da) yaşamaktadır. Bir kişi ise göç ediş tarihini belirtmemiştir. Hepsinin ortak payda da birleştiği konu ise Türkiye’de kalmaya devam etmek istememeleri olmuştur.

Tablo 10. İran’dan Türkiye’ye ne zaman geldiniz?

Yıl/ay aralığı	Kişi sayısı
6 aydan az	1
6 ay-1 yıl arasında	2
2 yıl	10
3 yıl	7
4 yıl	3
5 yıl	0
6-10 yıl arasında	5
+10 yıl	1
Hatırlamıyor	1
Cevap vermek istemiyor	0

Katılımcılardan hiç biri Türkiye’ye göç etmeden önce başka bir ülkeye iltica etmemiştir. On bir katılımcı göç etmeden önceden Türkiye’ye gelmiştir. Katılımcılardan on dokuzu daha önce Türkiye’de bulunmamıştır.

On iki İranlı katılımcı Türkiye’ye gelir gelmez sığınma başvurusunda bulduklarını belirtmişlerdir. Yine on iki İranlı katılımcı Türkiye’ye göç ettikten sonra bir ila altı ay içerisinde başvuruda bulduklarını anlatmışlardır. İki İranlı katılımcı bilmediğini söylerken, iki katılımcı geldikten dört yıl sonra, bir İranlı katılımcı da beş yıl sonra başvuruda bulunmuşlardır.

Tablo 11. Türkiye’ye geldikten ne kadar sonra sığınma başvurusunda buldunuz?

Yıl/ay aralığı	Kişi sayısı
Türkiye'ye geldiğim zaman	12
1-6 ay	12
1-2 yıl arasında	0
3 yıl sonra	0
4 yıl sonra	1
5 yıl sonra	1
6-10 yıl arasında	0
+10 yıl	0
Hatırlamıyor	2
Cevap vermek istemiyor	2

Yirmi sekiz İranlı katılımcı Türkiye'ye pasaportlu olarak yasal yollardan giriş yaptıklarını açıklamışlardır. Bir İranlı katılımcı resmi belgeyle giriş yapmış, biri de farklı yollarla sınırdan geçmiştir.

On üç İranlı katılımcı Türkiye'ye eşleriyle birlikte giriş yapmışlardır. On İranlı babalarıyla, dokuz İranlı anneleriyle, yedi İranlı kardeşleriyle, altı İranlı çocuklarıyla birlikte sınırdan geçtiklerini beyan etmişlerdir. Beş İranlı yanında biri olmadan Türkiye'ye giriş yapmışlardır. İki İranlı diğer aile bireyleriyle birlikte (yeğen, amca, teyze, dayı, dede, nine, kuzen) sınırdan geçmişlerdir.

Tablo 12. Türkiye'ye giriş yaparken yanınızda kimler vardı?

Kimleydi	Kişi sayısı
Yalnızdım	5
Eşim	13
Annem	9
Babam	10
Kardeşim	7

Çocuklarım	6
Diğer aile fertleri (yeğen, amca, teyze, dayı, dede, nine, kuzen)	2
Arkadaşlarım	0

Yirmi üç İranlı katılımcı göç etmeden önce Türkiye’de herhangi bir akrabalarının bulunmadığını söylemişlerdir. Altı İranlı gelmeden önce Türkiye’de yaşayan akrabaları bulunduğunu belirtmişlerdir. Bir İranlı katılımcı bu soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir. İranlı sığınmacılara Türkiye’ye iltica etmeden önce eğer burada ikamet eden akrabaları mevcut ise bunların kimler oldukları sorulmuştur. Yanıtlar şu şekildedir.

Yirmi üç İranlı katılımcının Türkiye’ye gelmeden önce burada akrabaları olmadığını söyledikleri bir önceki anket sorusunda belirtilmiştir. Dört İranlı diğer aile fertlerinin (yeğen, amca, teyze, dayı, dede, nine, kuzen vs.) kendileri Türkiye’ye sığınmadan önce burada yaşadıklarını anlatmışlardır. İki İranlı eşlerinin, bir İranlı da babasının Türkiye’de yaşadığını söylemişlerdir. Ankete katılan İranlılara ülkelerini terk etme sebeplerini öncelik sırasına göre binden üçe kadar sıralamaları istenmiştir. Ankette yer verilen göç sebepleri şunlardır:

- Dinsel nedenler (Farklı din, inanç ve/ya mezhep mensubu olmak)
- Politik nedenler (siyasal, eğitim ve farklılık, muhaliflik vb.)
- Ekonomik nedenler (yoksulluk, işsizlik)
- Etnik farklılık
- Ceza evine girmek için
- Öldürülme korkusu / işkenceye uğrama endişesi
- Diğer sebepler

Yirmi sekiz İranlı dini sebeplerle ülkelerinden ayrılmak durumunda kalmışlardır. Yani çoğunluk ülkelerinde farklı din ve/ya mezheplere mensup olanlara tolerans gösterilmediği gerekçesiyle ülkelerini terk etmişlerdir. Türkiye’ye dinlerini gizleme ihtiyacı hissetmeden özgür olarak yaşamlarını sürdürmek için iltica etmişlerdir.

Sekiz İranlı öldürülme korkularını ve işkenceye uğrama endişelerini öne sürmüşlerdir. Bilindiği üzere, İran'da farklı bir dinin veya mezhebin üyeleri müfved (dinden çıkmış) sayıldıkları için Hristiyan İranlıların orada barınması ihtimalleri dahilinde değildir.

Tablo 13. Ülkenizi terk etme nedenleriniz (öncelik sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralayınız)

Nedeni	Kişi sayısı
Dinsel nedenler	28
Ekonomik nedenler	3
Politik nedenler	2
Etnik farklılık	0
Ceza evine girmemek için	4
Öldürülme korkusu / işkenceye uğrama endişesi	8

Dört İranlı yine benzer ya da farklı sebeplerden dolayı hapse atılma korkusu yaşadıkları için ülkelerinden ayırdıklarını anlatmışlardır. Üç İranlı ülkelerini terk etmelerinde ekonomik koşulların rol oynadığından bahsetmişlerdir. Yoksulluk ve işsizlik belirleyici etmenlerdir. İki İranlı katılımcı siyasi nedenlerden dolayı göç etmeye mecbur kaldıklarını söylemişlerdir. Mevcut yönetime muhalif olmak da bu konuda ciddi bir etkidir. Etnik farklılıklar ankete katılan İranlıların hiçbirinin göç etme nedeni değildir.

5.4. Türkiye'de Hayat

Çocukları olan İranlılara çocuklarının Türkiye'de okula devam edip etmedikleri sorulmuştur. Altı İranlının çocukları burada eğitim öğretime katılmamaktadırlar. Beşinin çocukları ise bir öğretim kurumuna gitmektedirler. Bu yanıtlardan, İranlıların çocuklarını okula kayıt ederken bir takım sorunlar yaşadıkları yada başka faktörlerden ötürü çocukların eğitim alamadıkları şeklinde çıkarımlar yapılabilir.

Ankara'da İran okulu olmaması en baskın faktörlerden birisidir. Anadilinde eğitim alamayan çocuklar Türkiye'deki yaşama uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler.

Bütün bunlar göz önüne alındığında İranlılara çocuklarını okula kayıt ederken sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Üç İranlı ayrıntı vermeden problemlerle karşılaştıklarını söylemişlerdir. Üç kişi herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bir kişi ise farklı etmenleri öne sürmüştür.

Çocukları okula devam etmeyen İranlılara bunun nedenleri sorulmuştur. Yirmi üç kişi çocuklarının henüz okul çağına gelmediklerini söylemiştir. Dört kişi farklı sebeplerden dolayı çocuklarının okula gitmediğini anlatmıştır. İki kişi çocuklarının okula kayıt edilmediğini belirtmiştir. Buradan İranlıların bir takım negatif ayrımcılıklara maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bir kişi Türkiye'den ayrılarak başka ülkeye gideceklerini, çocuklarını oradaki okula kayır ettireceğini dile getirmiştir. Buradan yola çıkılarak Türkiye'de yaşayan bazı İranlıların Türkiye'yi transit olarak gördükleri söylenebilir.

Ankete katılan İranlılara ibadet için kiliseye gidip gitmedikleri sorulmuştur. Yirmi dokuz kişi kiliseye gitmekte, biri ise gitmemektedir. Kiliseye giden İranlılara gitme sıklıkları sorulmuştur. Yirmi dört kişi haftada bir gün dini vecibelerini yerine getirmek için kiliseye gitmektedir. Beş kişi haftada iki ya da üç gün kiliseye gittiklerini belirtmiştir. Bir kişi ise bu soruyu yanıtsız bırakmayı tercih etmiştir.

İranlıların anket sorusuna verdikleri cevap, Ankara'nın dini vazifelerini yerine getirmek isteyen Hristiyanlara diğer şehirlere oranla daha iyi olanaklar sunduğunu göstermektedir. Ankara'da İranlı Hristiyanların gidebileceği dört kilise mevcuttur. Bu kiliseler yalnızca ibadet için kullanılmamaktadır. Aynı zamanda maddi, manevi desteğe ihtiyacı olan sığınmacılara yardım eli uzatılmaktadır. Bu da onların yaşamlarını sürdürmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu demektir ki kiliseler

dini vecibelerini yerine getirilmesinin yanı sıra İranlı Hristiyanların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan refah düzeylerini yükseltmek için önemli kurumlardır.

İranlılara Türkçe seviyeleri sorulmuştur, on üç kişi orta seviyede konuşabildiğini, kabaca meramını anlatabildiğini belirtmiştir. Yedi kişi iyi derecede Türkçe bilmektedir. Beş kişi yalnızca temel ihtiyaçlarını dile getirebilecek kadar Türkçe bildiklerini söylemiştir. Üç kişinin hiç Türkçe konuşamadığı ortaya çıkmıştır. İki kişi çok iyi derecede Türkçe konuşabildiğini belirtmiştir.

Tablo 14. Türkçenizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkçe bilgisi	Kişi sayısı
Hiç bilmiyorum	3
Az biliyorum	5
Orta düzeyde biliyorum	13
İyi derecede biliyorum	7
Çok iyi derecede biliyorum	2
Başka	0

İranlıların dil konusunda karşılaştıkları problemler ekonomik durumlarını da kötü yönde etkilemektedir. Türkçe konuşan, çoğunluğun Müslüman olduğu bir ülkede Hristiyan İranlıların istihdam edilmeleri oldukça zordur. Genellikle hiç kimseyle iletişim kurmak mecburiyetinde olmadıkları bulaşıkçılık gibi işlerden çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Ankete katılan İranlılara terk ettikleri ülkedeki, bir aylık ortalama net gelirleri sorulmuş, miktarları dolar cinsinden belirtmeleri istenmiştir. Üç kişi bin dolar, üç kişi beş yüz dolar, üç kişi üç yüz dolar, iki kişi üç bin dolar, iki kişi elli dolar, bir kişi iki bin dolar, bir kişi bin beş yüz dolar, bir kişi yüz elli dolar, bir kişide yüz dolar gelirleri olduğunu söylemişlerdir.

İranlı katılımcılara Türkiye'ye gelmeden önce ikamet ettikleri konut tipi sorulmuştur. On dokuz kişi apartman dairesinde, yedi kişi müstakil evde, iki kişi köy evinde, bir

kişi lojmanda, bir kişi prefabrik evde oturduğunu söylemiştir. İranlı katılımcıların yirmi ikisinin Türkiye’de çalışma izni yoktur, sekizi ise çalışma iznine sahiptir.

Yirmi iki İranlı Ankara’da herhangi bir işte ücret mukabilinde çalışmamaktadır, yani işsizdir. İş olanaklarının çok az olması, sığınmacıların istihdam edilememeleri pahalı bir metropol olan Ankara’da temel ihtiyaçlarını karşılarken dahi güçlük çekmelerine yol açmaktadır. Çalışma izinlerinin olmaması da iş arama sürecinin zorluklarını ikiye katlamaktadır. Yedi İranlı ise, ücret karşılığında çalışmaktadır. Ancak işverenlerin sömürü düzeninin bir parçası olması, düşük maaşlar ödemesi, illegal olarak sigortasız çalıştırması büyük şehirdeki çetin hayatlarını daha da güçleştirmektedir. Bir kişi ise yalnızca günlük iş bulduğunda çalışabilmektedir.

Yedi İranlıdan beşi işçi olarak çalışmaktadır. Bir kişi restoranda bulaşıkçılık yaparak hayatını idame ettirmektedir. İki kişi ise televizyon spikerliği yapmaktadır. Ankara’daki ABD kanallarında Hristiyan sığınmacıların yaşadıkları sorunlara dikkat çekmektedir.

Aldıkları ücret sorulduğunda verilen cevaplar şöyledir: Üç kişi iki bin TL maaş almaktadır, bunların ikisi televizyon spikeridir. Üç kişi bin TL ücret almaktadır, iki kişi elli, iki kişide gününbirlik işlerde çalışarak kırk TL para kazanmaktadır.

İranlı katılımcılar Türkiye’de sigortasız çalıştırıldıkları için yeterli oranda sağlık hizmeti alamamaktadır. Devlet sağlık sigortası olanların yalnızca ayakta olan tedavilerini karşılamaktadır. Ameliyatları masraflı tedaviler ve ilaçlarda ise sağlık sigortaları geçersizdir.

Ankara’daki İranlı katılımcılardan yirmi dördü apartman dairesinde, üçü müstakil evde, ikisi lojmanda, biri de farklı bir konutta ikamet etmektedir. Yani çoğunluk İran’da yaşadığı konutlara denk evlerde yaşamını sürdürmektedir.

Ankete katılan İranlılara Türkiye'deki topluma adapte olabilmeleri için herhangi bir kurumdan sosyal hizmet yardımı alıp almadıkları sorulmuştur. Yirmi sekiz İranlı bu soruya hayır yanıtı vermiştir. Yalnızca iki kişi yardım almaktadır.

Yardım alan yirmi sekiz İranlı bu sosyal hizmet desteğinin dini alanla sınırlı kaldığını belirtmiştir. Yirmi beş İranlı Türkiye'yi transit ülke olarak görmekte, en kısa sürede daha iyi şartları olan üçüncü bir ülke tarafından kabul edilmek istediklerini söylemiştir. Altı İranlı kendilerine sunulan sağlık, eğitim, barınma, istihdam gibi hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmekte, bu yönde adımlar atılmasını istemektedir. İki kişinin herhangi bir beklentisi bulunmamaktadır. Bir kişi sığınma evleri açılmasını istemektedir.

Ankete katılanlara Türkiye'ye gelmeyi tercih etme sebepleri sorulmuştur. Bazıları birden çok neden öne sürmüştür. On üç kişi başka bir ülkeye geçmek için Türkiye'nin köprü ülke işlevi görmesinden ötürü buraya göç etmeyi tercih etmiştir. Beş kişi sınırdan geçmenin kolay olması nedeniyle, dört kişi geldikleri ülkenin dini, politik ve/veya kültürel özellikleriyle Türkiye'nin bağdaşması nedeniyle, dört kişi geldikleri ülkeye coğrafi olarak yakın olduğu için, dört kişi hedefinin başka ülke olmasına rağmen tesadüfen burada olması nedeniyle, üç kişi Türkiye'nin kendi ülkelerine oranla daha demokratik ve güvenli bir ülke olması nedeniyle, iki kişi buraya gelmeleri yönünde tavsiye aldıkları nedeniyle, bir kişi Türkiye sınırları içinde tanıdık ve akrabalarının bulunması nedeniyle, bir kişi Türkiye'nin güvenli olduğunu düşünmesi nedeniyle Türkiye'yi tercih ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 15. Türkiye'ye gelmeyi neden tercih ettiniz?

Tercih nedeni	Kişi Sayısı
Başka bir ülkeye geçmek için Türkiye'nin transit ülke olması nedeniyle	13
Geldiğim ülkeye coğrafi olarak yakın olduğu için	4
Geldiğim ülkenin kültürel, dinsel ve/veya siyasi özelliklerine benzediği için	4

Sınırdan geçişin kolay olması sebebiyle	5
Türkiye sınırları içinde tanıdıklarımın olması sebebiyle	1
İş bulma şansımın yüksek olduğunu düşündüğüm için	0
Amaç Türkiye değildi, tesadüf eseri buradayım	4
Türkiye'nin güvenilir bir ülke olduğunu düşündüğüm için	1
Türkiye benim ülkeme göre daha demokratik ve güvenli bir ülke olduğu için	3
Birileri bana tavsiye ettiği için	2
Başka	0

İranlılara Türkiye'ye ilk giriş yaptıklarında ne tür sorunlarla karşılaştıkları sorulmuştur. Katılımcıların bir kısmı birden fazla seçenek işaretlemiştir. Yirmi İranlı ekonomik sıkıntılar yaşadığını, parasız kaldığını söylemiştir. On dört kişi Türkçe konuşmadığı için iletişim kurma problemi yaşadığını anlatmıştır. Dört kişi beslenmeyle ilgili sıkıntılar yaşamış, gıdaya erişmekte güçlük çekmiştir. Bir kişi sağlık sorunları yaşamıştır, bir kişi insan kaçakçılarının eline düşmüştür. Bir kişi sığınma sorununu çözüme kavuşturmak için resmi birimlere başvuruda bulunurken pürüzlerle karşılaşmıştır. Bir kişi geçici oturma izni almaya çalışırken problem yaşamıştır. Bir kişi çocuklarının eğitimiyle ilgili güçlüklerle karşılaşmıştır.

İranlılara sorunlarının hala devam edip etmediği sorulmuş, yirmi bir kişi sorunlarına hala çözüm bulunamadığını belirtmiştir. Dokuz kişi artık herhangi bir problem yaşamadıklarını söylemiştir.

Verilen yanıtlara bakıldığında İranlı sığınmacıların insani bir şekilde yaşamak için yeterli olanaklara erişemedikleri görülmektedir. Bu sorunlar ivedilikle çözülmediği için hem hayatlarını idame ettirmekte zorlanmakta, hem de düşük yaşam standartlarına mahkum olmaktadır.

Ankete katılan İranlılara Ankara'ya nasıl yerleştikleri sorulmuştur. On kişi tesadüf eseri Ankara da bulunduğunu, buraya gelmek için özel nedenleri olmadığını belirtmiştir. Beş kişi Ankara'ya kaçmasına yardım edenler (insan kaçakçıları)

vasıtasıyla gelmiştir. Beş kişi burada yaşayan soydaşları olduğu için Ankara'yı özellikle tercih etmiştir. Dört kişi iş için geldiklerini anlatmıştır. Bir kişi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği bürosu (BMMYK) önerisi üzerine Ankara'ya yerleştirildiğini söylemiştir. Bir kişi ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından yerleştirilmiştir.

İranlılara Ankara'daki yaşamlarından memnun olup olmadıkları sorulmuştur. On sekiz kişi hayatlarını burada sürdürmekten memnun olduklarını söylemiş, herhangi bir problemleri olmadığını belirtmiştir. On kişi buradaki yaşantılarından memnun olmadıklarını öne sürmüştür. Bu memnuniyetsizliğin ardında daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi etnik, sosyo-ekonomik, kültürel ve dini sorunlar yatmaktadır. Sığınmacıların entegrasyon problemlerinin çözülmesi de önemli bir etkidir. İki katılımcı bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

İranlılara yöneltilen bir diğer soru burada yaşayan sığınmacıların en kritik sorunlarının neler olduğudur.

Ankette yer verilen sorunlar zorlu yaşam koşulları yetkililerin ilgisizliği, hukuki problemler, bölgedeki yerel halkın mültecilere karşı tepkili olması, can güvenliğinden yoksun olma ve varsa diğerleridir.

Katılımcılardan bu sorunları önem sırasına göre birden üçe kadar sıralamaları istenmiştir. On sekiz kişi yetkililerin kendileriyle ilgilenmemesinden dem vurmıştır. Altı kişi hayatlarını çok zor şartlarda idame ettirdiklerine dikkat çekmiş, barınma, beslenme ve sağlıkla ilgili yaşanan sıkıntıların yaşamlarını güçleştirdiğini anlatmışlardır. Altı kişi hukuki problemlerle (oturma izni, kaçak yollardan ülkeye giriş vs.) cebelleşmektedir. Beş kişi yerli halkın sığınmacılara karşı ön yargılı olduklarını anlatmış, bu olumsuz bakış açısının Türk toplumuna adapte olma sürecini baltaladığını belirtmiştir. Beş kişi can güvenliklerinden endişe duymakta,

bu hususta gerekli tedbirlerin ivedilikle alınması gerektiğini düşünmektedir. Yalnızca bir kişi hiçbir sorun yaşamadığını dile getirmiştir.

Tablo 16. Sizce burada yaşayan sığınmacıların en önemli sorunların nelerdir? (Önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralayınız.)

Yaşanan sorunlar	Kişi sayısı
Yaşamsal şartların kötülüğü	6
Yetkililerin ilgisizliği	18
Hukuksal sorunlar	6
Bu bölgedeki yerel halkın sığınmacılara karşı olumsuz bakışı	5
Can güvenliğinden yoksun olma	5
Hiçbir sorunumuz yok	1
Başka	0

Ankete katılan İranlılardan şu andaki mevcut konumlarını tanımlamaları istenmiştir. On dört kişi daha iyi yaşam koşullarına erişebilecekleri üçüncü bir ülke tarafından kabul edilmeyi beklemektedir. On kişi mültecilik başvurusunu yaptığını belirtmiş, sonucu beklemekte olduğunu eklemiştir. Üç kişi üçüncü bir ülke tarafından kabul edildiklerini, yerleştirilme işlemlerinin tamamlanmasını beklediklerini söylemiştir. İki kişi soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir. Bir kişi talebinin geri çevrildiğini, itiraz ettiğini ve nihai sonucu beklediğini anlatmıştır.

Tablo 17. Şuandaki mevcut pozisyonunuzu nasıl tanımlarsınız?

Mevcut Pozisyon	Kişi sayısı
Mültecilik başvurusu yaptım, sonucu bekliyorum	10
Bir üçüncü ülke tarafından kabul edilmeyi bekliyorum	14
Bir üçüncü ülke tarafından kabul edildim, yerleştirilmeyi bekliyorum	3
Talebim reddedildi, itirazımı yaptım, sonucunu bekliyorum	1
Talebim kabul edilmedi, sonucunu bekliyorum	0
Başka	2

Üçünü bir ülkeye yerleştirilmesi kabul edilmiş olan İranlılara kaç yıldır yerleştirilmeyi bekledikleri sorulmuştur. Yedi kişi üç yıldır, beş kişi bir ila iki yıldır, üç kişi dört yıldır, bir kişi bir ila altı aydır, bir kişi altı aydan kısa bir süredir yerleştirilmeyi beklemektedir. Bir kişi soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 18. Üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesi kabul edilmiş olanlar kaç yıldır bu ülkeye yerleştirilmeyi bekliyor?

Yıl/ay aralığı	Kişi sayısı
6 ayan az	1
1-6 ay	1
1-2 yıl arasında	5
3 yıl sonra	7
4 yıl sonra	3
5 yıl sonra	0
6-10 yıl arasında	0
+10 yıl	0
Hatırlamıyor	0
Cevap vermek istemiyor	13

İranlı sığınmacılara gelecek beklentileriyle ilgili sorularda yöneltilmiştir. Bu sorulardan ilki seçme şanslarının mevcut olması durumunda, hangi ülke tarafından mülteci olarak kabul görmek istedikleridir. Yirmi kişi Amerika, beş kişi Avustralya, üç kişi Kanada, iki kişi Avrupa ülkeleri tarafından kabul edilmeyi arzuladıklarını belirtmiştir.

Kendilerine imkan sunulması durumunda Türkiye’de yaşamak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Yirmi bir kişi “hayır”, yedi kişi “evet” yanıtını vermiştir. İki kişi soruyu cevaplamak istememiştir.

Tablo 19. Size imkân verilirse, Türkiye’de kalmak/yaşamak ister misiniz?

Yanıt	Kişi sayısı
Evet	7
Hayır	21
Başka	2

İranlılara Türkiye’nin mülteci politikası gütme şekliyle ilgili düşünceleri sorulmuş, farklı etnik-dini gruplara yönelik pozitif ya da negatif ayrımcılık yapılması veya eşit davranılmasıyla ilgili neler düşündüklerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. On yedi kişi Türk Devletinin bazı gruplara daha çok iltimas ettiğini, bazılarını ise toplumdan izole ettiğini düşünmektedir. On kişi konuya dair bir bilgi sahibi değildir. İki kişi soruyu cevapsız bırakmayı tercih etmiştir. Bir kişi ise Türkiye’nin herkese eşit koşullarda yaklaştığını belirtmiştir.

Türkiye’nin belirli etnik-dini gruplara pozitif ayrımcılık yaptığını düşünen İranlılara bunların hangi gruplar olduğu sorulmuştur. Yirmi iki kişi Suriyeliler, beş kişi İranlılara, üç kişi Iraklılar, iki kişi Türkmenler cevabını vermiştir. Görünen o ki İranlı sığınmacıların birçoğu etnik kökeni farklı olan kişilerle eşit şartlarda yaşayamadıklarını, onların özel muamele gördüğünü düşünmektedir.

Anketteki bir diğer soru, Suriyeli mülteciler geldikten sonra Türk Devletinin kendilerine olan davranışının olumlu mu yoksa olumsuz yönde mi geliştiğidir. On dokuz İranlı Suriyeliler geldikten sonra durumlarının daha da kötü hale geldiğini söylemiştir. Yedi kişi hayatlarında herhangi bir şeyin değişmediğini dile getirmiştir. Üç kişinin ise konuya dair herhangi bir malumatı bulunmamaktadır. Cevaplardan anlaşıldığı üzere diğer sığınmacılarla eşit muamele görmeyen, dolayısıyla eşit şartlara sahip olmayan İranlıların burada yaşamlarını sürdürmeleri gitgide güç hale gelmiştir.

İranlılara Türkiye’nin inançlarını özgürce yaşamaları hususunda yeterli imkanları tanıyıp tanımadığı, koruma sağlayıp sağlamadığı sorulmuştur. On beş kişi “hayır” ,

on iki kişi “evet” yanıtını vermiştir. Üç kişi ise Türkiye'nin bu konuda ortada bir yerde durduğunu belirtmiştir.

İranlı sığınmacılara Hristiyan olmalarının Türklerle iletişim kurmalarını zor hale getirip getirmediği sorulmuştur. Yirmi üç kişi farklı bir dine mensup olmalarının yerel hakla iletişimini güçleştirdiğini belirtmiştir. Beş kişi bu durumun bazı iletişim problemlerine yol açtığını dile getirirse de bunun ileri boyutta olmadığını düşünmektedir. İki kişi herhangi bir şekilde Türklerle iletişim kurmakta zorlanmamaktadır (din farklılığına rağmen).

İranlılara Türklerle kurdukları ilişkide hangi kimliklerinin öne çıktığı sorulmuştur. (İranlı/Hristiyan/Sığınmacı) Yirmi üç kişi toplumun kendilerini İranlı kimlikleriyle, bir diğer deyişle etnik kökenleriyle tanıdığını belirtmiştir. Yedi kişi Hristiyan kimlikleriyle, farklı din mensubu olmalarıyla dikkat çektiklerini anlatmıştır. Büyük ihtimalle Ortadoğulu bir ülkenin vatandaşı olmaları toplum nezdinde dini inançlarının farklı olmasından daha çok anlam ifade etmektedir. Bu da kültürlerin ve yaşam tarzlarının birbirleriyle uyumlu olmasının daha önemli olduğunu göstermektedir. Yalnızca bir kişi mülteci olarak addedildiğini söylemiştir. Bir kişi ise soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Ankete katılan İranlılara ileride ülkelerine dönmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. On beş kişi ülkesini geri dönmek üzere terk ettiğini belirtmiştir. On dört kişi geri dönüşe sıcak bakmaktadır. Bir kişi ise kararsızdır.

İranlılara Türkiye'de yüzleşmek zorunda kaldıkları en önemli ekonomik sorunları sorulmuştur. On dokuz kişi işsizliğin en büyük ekonomik sorunları olduğunu dile getirmiş, bu durumun yaşam standartlarını ciddi anlamda düşürdüğünü belirtmiştir. Dokuz kişi maddi sorunlarını öne sürmüştür. İki kişi maaş alamadıklarını söylemiş, bu yüzden geçim sıkıntısı çektiklerini belirtmiştir. İranlı göçmenlerin çoğunun

istihdam edilememesi geçim sıkıntılarını tetiklemesinin yanı sıra topluma entegre edilmelerini de zorlaştırmaktadır.

Anketteki bir diğer soru İranlıların Türkiye’de karşılaştıkları en önemli sosyal sorunları üzerinedir. On bir kişi Hristiyan olmalarının kendilerine olumsuz yaklaşılmasında önemli bir etken olduğunu söylemiştir. Altı kişi imza konusunda zorluk yaşamaktadır. Beş kişi negatif ayrımcılığın sosyal entegrasyonun önünde önemli bir engel olduğunu söylemiştir. Beş kişi soruyu cevapsız bırakmıştır. Üç kişi harekete uğradıklarından bahsetmiştir. Bunların temelinde farklı bir etnik kökenden olmaları ve farklı bir dine mensup olmaları yatmaktadır. Hali hazırda sosyo ekonomik problemleri olan, din ve dil farklılıkları yüzünden toplumdan dışlanan sığınmacıların yaşamları bu hareketler ve olumsuz muameleler yüzünden iyiden iyiye zorlaşmaktadır. Sözlü şiddet göçmenlerin kendilerini toplumdan geri çekmelerine neden olmakta, psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Ankette dikkat çeken bir diğer soru, İranlıların Türkiye’de karşılaştıkları en önemli siyasi sorunları hususundadır. Ankete katılan İranlıların çoğu din değiştirdikleri için müfred olarak nitelendirilmekten rahatsızlık duyduklarını ve kendilerine olumsuz yaklaşımların olduğunu belirtmiştir. Bir kısmı da devlet memurlarının ilgisizliğinden dem vurmuş, devlet dairelerinin işleyişini yetersiz bulduklarını söylemiştir.

İranlılara yerli halkla ilişkilerinin nasıl olduğu sorulmuştur. On üç kişi bazılarının kendilerine iyi davrandıklarını, yardım etmek için çabaladıklarını, bazılarının ise kötü muamelede bulduklarını anlatmıştır. On bir kişi halkın kendilerine çok iyi yaklaştıklarını, oldukça yardımsever olduklarını ve herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Beş kişi halkın kendilerine çok kötü davrandığını, ön yargıya maruz kaldıklarını ve halkın hiçbir şekilde yardıma yanaşmadığını anlatmıştır. Bir kişi soruyu cevapsız bırakmıştır.

Anketteki bir diğer soru İrani göçmenlerin yerli halktan olan kişilerle arkadaşlık ve dostluk ilişkileri kurup kurmadığı üzerinedir. On beş kişi yerel halktan kimseyle arkadaş olmadığını söylemiştir. On dört kişinin yerel halktan arkadaşları bulunmaktadır. Bir kişi ise soruya yanıt vermemiştir.

İranlılara yine benzer bir soru yöneltilmiş, bu sefer sığınmacıların perspektiflerini ve yerel halka karşı davranışlarını değerlendirmeleri istenmiştir. On üç İrani bütün mültecilerin yerel halka karşı çok saygılı davrandıklarını ve onlarla ilgili iyi düşüncelere sahip olduklarını belirtmiştir. On bir İrani bazı mültecilerin yerel hakla ilgili olumlu şeyler düşünürken, bazılarının olumsuz düşüncelere kapıldıklarını söylemiştir. Dört İrani bütün mültecilerin yerel hakla ilgili negatif düşünmekte olduklarını öne sürmüştür. Bir kişi soruyu yanıtı bırakmıştır.

İranlılara Ankara'da ikamet eden diğer Hristiyan sığınmacılarla ilişkilerinin nasıl olduğu sorulmuştur. On sekiz kişi onlarla hiçbir sorun yaşamadıklarını, sıcak ilişkiler kurduklarını, sıklıkla bir araya geldiklerini anlatmıştır. Dokuz kişi diğer Hristiyan mültecilerle iyi anlaştıklarını ancak nadiren görüştiklerini söylemiştir. İki kişi kendi ülkelerinden gelen mültecilerle iyi ilişkiler kuramadıklarını, ancak diğer ülkelerden gelenlerle daha yakın olduklarını belirtmiştir. Bir kişi bu soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir.

Ankete katılım sağlayan İranlılara Hristiyanlar dışında diğer sığınmacılarla ilişkilerinin nasıl olduğu sorulmuştur. Yirmi üç kişi diğer mültecilerle hiçbir sıkıntı yaşamadıklarını, iyi anlaştıklarını belirtmiştir. İki kişi kendi ülkelerinden gelen mültecilerle iyi ilişkiler içinde olduklarını, diğerleriyle anlaşamadıklarını söylemiş. Dört kişi ise bunun tersini söylemiş, kendi ülkelerinden gelenlerle anlaşamadıklarını, diğer sığınmacılarla yakın ilişkiler kurduklarını anlatmıştır. Dört kişi soruyu cevapsız bırakmayı tercih etmiştir.

İranlılara Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlileri ile ilişkilerinin nasıl olduğu sorulmuştur. On dört kişi BMMYK yetkilileri ile herhangi bir şekilde temassa geçmediklerini söylemiştir. Yedi kişi bazı yetkililerin kendilerine iyi muamelede bulduklarını, bazılarının ise olumsuz davrandıklarını anlatmıştır. Beş kişi soruyu cevapsız bırakmıştır. Dört kişi BMMYK görevlilerinin kendilerine çok kötü davrandıklarını ve kesinlikle yardımsever bir tavır takınmadıklarını belirtmiştir.

Katılımcılara bu güne kadar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden herhangi bir yardım alıp almadıkları sorulmuştur. Yirmi altı kişi yardım almadığını söylemiştir. Üç kişi önceden yardım aldığını halen yardım almakta olduğunu anlatmıştır. Bir kişi soruyu cevapsız bırakmıştır.

BMMYK'dan yardım alan İranlılara ne tür yardım, destek aldıkları sorulmuştur. Ancak katılımcılar bu soruya yanıt vermek istememiştir. İranlılara herhangi bir sivil toplum örgütünden yardım ve destek alıp almadıkları sorulmuştur. Ankete katılan kişilerin hiç birinin sivil toplum kuruluşlarıyla teması bulunmamakta, dolayısıyla yardım almamaktadırlar.

Ankete İranlı sığınmacılara kendilerini en çok hangi ülkede güvende hissettikleri sorulmuş ve bu konudaki görüşleri öğrenilmek istenmiştir. On kişi Türkiye'nin, dokuz kişi ABD, dört kişi Özgür olan herhangi bir ülkenin, üç kişi Avustralya'nın, iki kişi Kanada'nın kendileri için güvenli ülkeler olduklarını düşünmektedir. İki kişinin görüşleri ise belirsizdir.

İranlı sığınmacılara kendileriyle veya yaşam koşullarıyla ilgili söylemek istedikleri şeyler olup olmadıkları sorulmuştur. Çoğunluk işsizlikten muzdarip olmaktadır. Daha iyi şartlarda yaşayabilmek için diğer ülkelerden kabul bekleyenler ve Türkiye'yi transit ülke olarak gören insanlar Türkiye'deki bekleyişleri uzadığı ve durumları belirsiz olduğu için endişe duymaktadırlar.

Bunun yanı sıra BMMYK beklemede olan sığınmacıları küçük şehirlere yerleştirmesi ve sığınmacıların bu bölgelerde istihdam edilememeleri de çözülmesi gereken sorunlardandır. Bazı bölgelerdeki yerli halkın Hristiyan mültecilere karşı düşmanca tavırları ve olumsuz bakış açıları da İranlıların maruz kaldıklarını belirttiği mühim bir sorundur.

İş bulmalarına karşın maaş alamadıklarını zorlu hayat şartlarına uyum sağlayamadıklarını, gerekli durumlarda izin alamadıklarını ve senelik izinlerini belirten İranlılar da mevcuttur.

SONUÇ

Göç insanlık tarihi kadar eskidi ve Dünyada tarihin her döneminde toplumların sosyo-ekonomik yapısı, demografisini, kültürü ve şekillendirmekte etkili olmuştur. Ve bu yüzden coğrafi olarak yer değiştirme olarak adlandırılabilir bu yer değişim uluslararası bir sınırı geçmek veya devlet içinde olabilir. Diğer yandan mülteciler ve sığınmacılar göç hareketlerinde her daim önemli bir yer almıştır. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren uluslararası mülteci hareketleri görünür hale gelmiş ve daha çok önem kazanmıştır. Günümüzde dünyada 16 milyona yakın sığınmacıların olduğu ve tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar sığınmacı ge göçmen dünyanın her bir tarafına dağılmıştır. Yaşadıkları sorunlar ve çoğu zaman kendi ellerinde olmayan sebeplerden dolayı ülkelerinden göç eden bu insanlar tek istedikleri ise sadece daha güvenilir sığınma yerleri bulmak olmuştur.

Önemli olan gelişmelerden biri 1800'lü yıllardan önce İngiltere ve sonra diğer gelişmiş ülkelere yayılan sanayileşme hareketidir. Tabii kapitalist üretim biçiminin gerek iç gerekse dış göçte etkilerini göstermiştir. Ama Türkiye'den farklı olarak Batı'dan bir yüzyıl plansız, programsız, sanayileşmeyle ilişkisi zayıf bir biçimde ortaya çıkmıştır ve bunun ardından, kentleşmeyle birlikte iç göçte karışık hal almış ve batıda sanayileşmeyle birlikte işçiye ihtiyaç olduğu için Türkiye'de dışa göçe yönelmiştir.

Türkiye'de iç ve dış göçler her zaman problem haline gelmiş plansız ve programsız olduğu için ülke ekonomisini de her zaman etkilemiştir. Bu göçler kontrol altına almadığı için her zaman sorun haline gelmiştir(Yalçın, 2004, s.177-178). Mülteci ve sığınmacı kavramlarını kısacık anlatmak gerekirse mülteci diye tanımlanan kişi ülkesinde, din, ırk, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle kendisini baskı altında hissederek kendi devletine ve hükümetine olan güvenini kaybetmesi, bu durumda ona tarafsız davranamayacağını düşüncesiyle ülkesini terk edip ve daha güvenilir bir ülkeye sığınma talebinde

bulunan, o ülke tarafından kabul edilen kişiye deniliyor. Sığınmacı ise bahsettiğimiz nedenlerden dolayı ülkesini terk eden ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde bir başka ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucu bekleyen kişidir (Adıgüzel, 2016, s.5-6).

Orta doğu ve Asya ülkelerinden genellikle son yıllarda başta İran, Suriye, Pakistan, Afganistan, Irak, Filistin, Bangladeş uyruklu insanlar olmak üzere pek çok yabancının ülkelerindeki ekonomik ve siyasi gelişmelerden dolayı Türkiye'ye gelip şartlarını ve koşullarını düzeltmek için üçüncü ülkeye gidiyorlar. Bu insanlardan bazıları yasal ve ya yasa dışı giriş yaptıklarında genelde büyük şehirlerde veya İstanbul da toplandıkları görünmüştür.

Organize eden şebekelerin sayesinde Avrupa ülkelerine gitmeye çalışanlar, Akdeniz ve Ege sahillerinden yasadışı çıkış yapmaya çalışan insanların, maalesef çoğu zamanda trajedik bir biçimde Ege denizi ve Meriç nehrinde buldukları sık olarak rastlanmıştır.

İnsanların Türkiye'yi geçici bir ülke olarak gördükleri ve bir geçiş ülke olarak kullandıkları, üçüncü ülkeye gitmek için bulunduğu coğrafi konum ve sosyo ekonomik koşullar nedeniyle Türkiye bir geçiş ülkesi olarak rol almaktadır. Bu ülkeler genellikle gelişmemiş ülkelerden olan ülkelerdir. Ama mülteci hakkını kazanmak için bu isteklerini gerçekleştiriyorlar. Türkiye, mülteci statüsünü sadece Avrupa Kıtasından gelen ülkeye iltica eden kişilere vermektedir. Türkiye kendi doğu ülkelerinden gelen insanlara bu hakkı tanımamaktadır. Bundan dolayı o ülkelerden gelen insanlar genellikle sorun yaşıyorlar ve her zaman bu durum Avrupa Birliğinde tam üyelik sürecinde Türkiye için dikkat çeken bir önemli husus olmuştur. AB, Türkiye'den iltica konusundaki uygulama ve yasalarını AB müktesabatına uyarlamasını istemektedir. Türkiye'de "Ulusal Eylem Planı" çerçevesinde bu uyumu gerçekleştireceğini taahhüt etmiştir (Çağlar, 2011, s.6). Son 30 yıl boyunca mülteci hareketlerinin kaynağı Doğu Avrupa'daki, Güney

Amerika'daki, Asya'daki ve Afrika'daki politik, ekonomik ve sosyal değişkenliğe işaret etmektedir. Tam bu gelişmelerden dolayı hem çatışma ve hem de çatışma bölgelerine yakın ülkelerde önemli sayıda etnik göçmen azınlıklar bulunmaktadır.

Dünya'nın belli bölgelerinde (Orta doğu, Kafkaslar, Orta Afrika, Uzak Doğu, Balkanlar) bölgesel çatışmalar zorunlu göçe (iç ya da dış) sebep olmuştur. Diğer yandan Dünyanın belli bölgelerinin gelişmiş ve zenginleşmiş (Batı Avrupa, ABD, Kuzey Amerika, Kanada) diğer bölgelerin gelişmemiş kalmasının, yani bölgeler arası gelir farkı çok büyümüş olmasının Batı'ya ve Kuzey yarım küreyi diğer alanlar için çekim merkezi ve cazibe haline getirdiği belirtilmektedir. Bu karışıklık Anadolu topraklarında da geçerlidir. Bu bölge tarih boyunca büyük göçlere tanıklık etmiştir. Osmanlı Tarihini etkilediği gibi Türkiye Cumhuriyet'ini de etkisi altına almıştır. Tabi her çeşit göç bu topraklarda yapılmıştır ve bunlara rastlamak mümkündür. Türkiye tarih boyunca iç ve dış göçler yaşamış ve mülteci akımına uğramıştır. Ama burada en önemlisi zorunlu göçler yaşamış olduğu Türkiye'yi çok etkilemiş tarih boyunca bu zorunlu göçlerde genelde ve son yıllarda Türkiye mültecilere kapısını açmış ve onlar için bir varış noktası ve ya geçiş yolu haline gelmiştir.

Ülkelerini terk etmeleri ne sebeple olursa olsun veya göçün şekli, zamanı, nedeni her zaman uyum güçlükleri yaşamışlardır. Sığınmacılar, mülteci ve göçmenlerin gittikleri ülkede uyumdaki başarı veya başarısızlık her zaman gittikleri ülkenin göç politikaları, toplumların ve hükümetlerin tutumlarına göçmenlere yönelik yerleşme ve destek oranlarına ve en önemlisi göçmenlerin ruh ve fizik sağlıklarına yönelik kolaylaştırıcılara da bağlıdır.

Mülteci kavramı en genel tanımını 1951 Cenevre Sözleşmesinde bulur. 1951 Cenevre Sözleşmesi mülteciyi, *"1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiatı, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından*

yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yaralanmak istemeyen ; yahut tabiatı yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi” olarak tanımlamaktadır. Yani göçün sadece Avrupa kıtasından gelenlere hak tanımıştır. Diğer yerlerden gelenlere bu hakkı tanımamıştır.

Özetle bir kişinin mülteci olarak kabul görmesi için, dini, milliyeti, ırkı belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri sebebiyle vatandaşı olduğu ülkede zulüm görmekten, haklı nedenlerle korku ve tehlikede olması ve bu korkudan dolayı kendi vatandaşı olan ülkede Devletin korumasından yararlanamıyor ya da kendisi bu korumayı reddediyor olması, vatandaşı olduğu ülkenin sınırları dışında bulunması ve zulüm korkusu sebebiyle ülkeye dönemiyor olması gerekmektedir (Çağlar, 2011, s.67-68). Sığınma, iltica ve İran'dan geçiş meselesi İslam Cumhuriyetini ömrü kadar vardır ve rejimin politikaları ve prosedürlerinden dolayı insanlar ülkeyi terk etmeye mecbur kalmışlardır. Ve bunun asıl nedeni İran devrimi olmuştur. İlk dönemde yani devrimin zamanı eski rejimin memurlarının çoğu ülkeyi terk etmeye zorlandı ve devrimden sonra ve İslam Cumhuriyeti başa geldikten sonra o dönemlerde yani 80'li yıllarda büyük sığınma dalgasına sebep olmuştur. Bunların içinde sanatçılar, yazarlar, oyuncular, gazeteciler ve en önemlisi Dindar azınlıklar Bahailer, Yahudiler ve Hristiyanları görmek mümkündür. O dönemde bu durum kültür devrimi ve ülkeyi temizleme olarak adlandırılmış, bu dönemde göç eden insanlar yaşadıkları işkence ve ya hapis cezası ve tutuklanma korkusuyla aile fertlerinden bir bu durumda oldukları için büyük travma yaşamış ve gittikleri ülkelerde de zor süreçten geçmişlerdir.

Diğer dönem 90'lı yıllarda biraz daha istekli göç yönünde olmuştur. Çoğunlukla siyasi amaçlardan uzak insanlar daha iyi şartlarda yaşamak istedikleri için ve hükümetin durumunda bir düzelleme göremedikleri için, baskının her geçen zaman daha da arttığı için ülkeyi terk etmişlerdir. Diğer akımlardan bahsetmek gerekirse son yıllarda gerçekleşmiş göçlerdir. 2009'daki seçimlerin sonuçların da hile

olduğunu düşünen İran Halkının çoğu seçim sürecinde ve seçim sonrası İran İslam Cumhuriyeti Devletiyle yaşadıkları sorunlar ve gerginliklerden dolayı ve insanların bazıları öldürüldü ve hapis edildi. Bir kısmı da tutuklanmak korkusuyla kaçtıkları ülkeden göç yaşamıştır. Bunların içinde sonradan din değiştiren İranlılarda mevcuttur, son yıllarda rejimin daha katı baktığı için bu tür olaylara insanları çoğu Türkiye'ye kaçmış ve geçici ülke olarak Türkiye topraklarını yakın mesafe ve vizesiz olduğu için İranlılar bu ülkeyi seçmişler. Burada din değiştiren Hristiyan İranlılar sadece İran'ın koşullarından memnuniyetsiz oldukları yanı sıra bir tehditten kaçma ve hayatlarını kurtarmak amacıyla, en önemlisi korku yaşadıkları için göç etmiş ve Türkiye'ye sığınmışlardır.

Buradaki insanlar Devlet veya aileden ve toplumdaki tehdit gördükleri için ve aynı zamanda sosyal koşullardan memnuniyetsiz oldukları için göç etmişler. Bu insanlar Türkiye'ye geldikten sonra göç idaresiyle ve BM'lere kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Ne kadar erken BM'lere başvuru yapsalar onlar için iyi olacaktır. Çünkü artık BM'ler himayesine girmekte ve İran'la bağlantıları kalmıyor ve bu süreçte göç idaresine gidip her hafta imza atmaları gerekiyor. Yeni bir sığınmacı ilk aşamada ve son aşamaya kadar Türkiye topraklarında polise ve emniyetle ilişkisini iyi tutmalı ve hiç suç işlememeli çünkü sınır dışı olmasına sebep olabilir. BM'lere yasal ve ya yasadışı başvuru yapanların belgeleri inceleniyor ve birkaç kez mülakat yapılıyor. Fakat BM nezdinde sığınmacı olmak için ve kabul görmesi için sadece memnuniyetsizlik yeterli değil. Bulunduğu durumdan dolayı tehdit ve korku boyutunda olaylar olması gerekmektedir.

Daha önce söylediğimiz gibi İranlı sığınmacıların üçüncü ülkeye gitmeleri zor bir süreçten geçiyorlar. Bu ülkelere ABD, Avustralya ve Kanada vardır. Türkiye'de yaşadıkları süreçte en önemli sorunlardan biri olan iş imkanlarının kısıtlı olması ve sigortalarının olmaması her zaman şartları zorlaştırmıştır. Diğer sorunlarda eğitim alanıdır. Her dönem İran okulları mültecilerle ilgili yeni prosedürler ve yasalar getirdikleri için ve çocukların Türkçelerinin kötü olması ve Türk okullarına

gidememeleri için çocuklar için zor bir süreç olmuştur. Dil konusunda çocuklar içinde aynı zamanda çoğu sığınmacılar için de sorun olmuştur. Hem iş hayatlarında ve hem Türkiye’de yaşam hayatlarında İranlı sığınmacıların sorunlarından toplumla uyum meselesi de her zaman hem Hristiyan İranlı sığınmacılar için he de Türk toplumu için sorun yumağı haline gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyet’i Müslüman bir ülke olduğu için ve aynı zamanda azınlıkları barındırdığı için çoğu zaman sorun olmamıştır. Ama Hristiyan İranlılar için durum farklıdır. Onlar sonradan din değiştikleri için Türkiye toplumu onlara pek de olumlu bakmıyor ve yine sığınmacılar iş alanlarında, ev kiralamada ve benzeri konularda zorluk çekiyorlar. Kiliselerden bahsetmek gerekirse Türkiye’de büyük şehirlerde İranlı Hristiyanlar için kilisenin olması İran’a göre daha rahat ibadetlerini yerine getirmelerini sağlamaktadır. Kendi vatandaşlarıyla iletişim halinde oluyorlar ve birbirlerine yardım ediyorlar. Bu da onların burada geçirdikleri süreçte yardımcı olmaktadır. Ama bazen bu tam tersi oluyor ve kendi vatandaşı tarafından dolandırılıyorlar. Bu durumda sınır dışı olanlarda bulunmaktadır.

Diğer önemli sorun ise sığınmacıların bekleme sürecinde Türkiye’de son yıllarda sığınmacıların sayısının artmasıyla BM’lerde başvuru yoğunluğu yaşadıkları için süreçler uzuyor ve buda sığınmacılar için kötü bir hal alıyor. Çoğu zaman psikolojik sorunlar yaşadıkları, depresyona girdikleri ve bazen de intihar ettikleri görülmüştür. Tabi son zamanlarda 2017’de Amerikan Başkanı Donald Trump yasalarından dolayı ne kadar geçicide olsa birkaç defa düzenlemeler yaptığı için mülteci ve sığınmacıların hayatlarını ve süreçleri belirsizleştirmiştir.

Türkiye’de Ankara’daki İranlı Hristiyanların gözlemlediğimiz ve araştırdığımız kadarıyla durumlarının pek de parlak olmadığını görmemiz mümkün. İran’da baskıdan ve tehditten, hayatlarını kurtarmak için kaçan insanlar Türkiye’de de durumları gün geçtikçe ağırlaşıyor. Son yıllarda Suriyeli mültecilerinde gelmeleriyle birlikte hem göç idaresinde hem BM’lerde bekledikleri uzun süreçler durumlarını

zorlaştırıyor Türkiye uyum konusunda biraz daha ilgili olması lazım ve eğitim ve iş alanlarında da sığınmacılara yardım etmesi, iş izninin çıkartılması gerekmektedir. Çünkü her ne kadar bu insanlar azınlık olsalar da Türk topraklarında yaşıyorlar ve toplumla uyum içerisinde olmaları gerekmektedir. Bu toplamada faydası olacaktır. Yerel halkın dinlerine, yaşam şekline saygılı olmaları gerekmektedir. Sığınmacıların dinleri ve ırklarına bakılmaksızın her şeyden önce insan oldukları unutulmamalıdır.

Ayrıca BMMYK ve AB uygulamaları nedeniyle oluşan bir kısım sorunlardan bağımsız bir biçimde Türkiye'nin kendi göç ve iltica politikalarını oluşturması ve geliştirmesi uygulanması gerekmektedir.

Son olarak Türkiye'de yaşayan İranlı Hristiyanların geçirdikleri bu süreç zamanı içinde birçok sorunla karşı karşıya geliyorlar. Bu anlamda Türkiye'de birçok anlamda düzeltmeler yapılması gerekmektedir. Şartları iyileştirmek uyum sürecini atlatmak için de bunlar gerekli hale gelmiştir. İranlıların uyum içinde Türk toplumlarıyla yaşamaları için bu sorunlardan ve tedirginliklerden arınmaları gerekmektedir. Bunun çözülmesi tamamen olmasa da en azından durumları ve şartları iyileştirmek bu süreçte onları rahatlatacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- AFAD. (2018). Geçici Barınma Merkezleri. Erişim: 10 Aralık 2018 www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/24_04_2018_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf
- Akdemir, M. (2004). *Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:3, S:1, 44-50.
- Akyürek, B. (2007). *Mülteci Hukuku ve Türkiye Uygulaması*. Kırıkkale: TC Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Altınışik, Ç., Yıldırım, M. Ş. (2002). *Mülteci Haklarının Korunması*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları.
- Anadolu Ajansı. (2017). *Türkiye'deki sığınmacı sayısı 61 ülkenin nüfusundan fazla..* Erişim: 19 Kasım 2018 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyedeki-siginmaci-sayisi-61-ulkenin-nufusundan-fazla/751580>
- Ataman, Z. P. (2002). *Devletler Özel Hukuku'nda Mültecinin Hukuki Statüsü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aybay, R. (2008). *Vatandaşlık Hukuku*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler*. Ankara: TC İçişleri Bakanlığı Yayını.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar Ötesi Umutlar Mülteci Çocuklar*. Ankara: Sabev Yayınları.

- Beyer, G. (1982). *The International Migration Review*. The Political Refugee: 35 Years Later. *International Migration Review*. Vol. 15, No. 1/2, Refugees Today (Spring - Summer, 1981), pp. 26-34. New York: Center for Migration Studies.
- BMMYK. (2015). *Dünyada ve Türkiye’de Mülteciler*. Erişim: 08.11.2018 https://www.tusev.org.tr/usfiles/files/Selen_Elif_Ay_Suriyeli_Multecilerin_Durumu.pdf
- Bozkurt, E., Kütükçü, A., ve Poyraz, Y. (2004). *Devletler Hukuku*. Ankara: Legem Yayıncılık.
- Buz, S. (2004). *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul: Mültecilik*. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.
- Çağlar, A (2011). *Türkiye’de Sığınmacılar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Çiçekli, B. (2009). *Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Danış, A. D. (2004). *Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye*. Birikim. Ağustos-Eylül 2004 No.184-185, s.1-15.
- Darvishpour, M. (2015). *İran Göçü; Zorlamadan İradeye*. Erişim: 2 Mart 2018 <https://www.enghelabe-eslami.com/hadaf/19-didgagha/maghalat/726-2015-04-05-09-29-41.html>
- Deniz, O. (2010). *1990 Sonrasında Türkiye’ye Yönelen Sığınma Hareketleri ve Etkileri*. Erişim: 18 Mart 2018 http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp6_11.pdf
- Doğan, V. (2010). *Türk Vatandaşlık Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- EGM. (2012). *Yabancıların Türkiye'ye Giriş-Çıkış Sayıları*. Erişim: 9 Aralık 2017
www.egm.gov.tr
- Erdoğan, M. M. (2018). Suriyeliler Barometresi-2017: "Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2017). Türkiye'deki Suriyeliler, Toplumsal Kabul ve Uyum (2. Baskı), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Erdoğan, M. M., Kaya, A. (ed.). (2015). *Türkiye'nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göç*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Fichter, J. (1994). *Sosyoloji Nedir?*. Ankara: Attila Kitabevi.
- Fitzpatrick, J. (2000). The American Journal of International Law, Cilt: 94, Sayı: 2.
Temporary Protection of Refugees: Elements of a Formalized Regime, s.279-282.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). Göç İstatistikleri. *Geçici Koruma*. Erişim. 8 Nisan 2019
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_378_378_4713_icerik
- Holborn, L. (1932). *The League of Nations and The Refugee Problem*. Annals of The American Academy of Political and Social Science. Erişim: 13 Nisan 2017
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000271623920300115>
- Hopyar, Z. (2016). *Avrupa'da Göç Ve Mülteci Olgusu*. Erişim: 15 Nisan 2017
http://diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/Goc_raporu_haziran_2016_rapor.pdf
- IOM. (2017). *Göçmen Yerleşim Değerlendirmesi Durum Raporu*. Erişim: 23 Nisan 2019
https://turkey.iom.int/sites/default/files/sitreps/Sitrep%20Turkey%20_30-008_tr.pdf

- İçduygu, A. ve Sirkeci İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. Oya Baydar (ed). *75 Yılda Köylerden Şehirlere*. İstanbul: Tarih Vakfı
- İnsan Hakları Araştırmaları Derneği. (2012). *2011 Yılı Türkiye İltica ve Sığınma Hakkı İzleme Raporu*. Ankara: İHAD
- Kap, D. (2014). *Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları*. Erişim: 05 Mayıs 2018 [www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35\(1\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf)
- Kara, P., Korkut, R. (Haziran 2010). *Türkiye'de Göç İltica ve Mülteciler*. Türk İdare Dergisi (467), s. 153-162.
- Karslı, G. (2001). *Devletler Özel Hukuku Açısından Mülteciler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Devletler Özel Hukuku) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin 'Suriyeli Mülteciler Sınavı*. USAK&Brookings Enstitüsü, Karınca, S. (Çev.). Haziran 2014, Ankara: Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık
- Kümbetoğlu, B. (1997). *Göçmenlik Mültecilik, Yeni Bir Yaşam ve Sonrası*. Ankara: II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç.
- Mülteciler Derneği. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı: Nisan 2019*. Erişim: 23 Nisan 2017 <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Odman, T. (1995). *Mülteci Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Öner, S. E. I. (2012). Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru. Öner, S.G.I. ve Öner, N.A.Ş. (ed.). *Küresel Bir Göç ve Mülteci Rejimine Doğru*. İstanbul: İletişim Yayınları

- Özdemir, M. (1992). *Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özgür, N., Özer, Y. (2010). *Türkiye'de Sığınma Sisteminin Avrupalılaştırılması*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Refworld. (2001). *Mültecilerin Korunması Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi. Parlamenterler İçin El Kitabı*. Sayı 2-2001. Erişim: 03 Mayıs 2019 <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa659a4>
- Refworld.(2016). *Convention Relating to the Status of Refugees* Erişim: 20 Ocak 2017 <https://www.refworld.org/>
- Resmi Gazete. (1927). *1111 Askerlik Kanunu*. Sayı 631-635, 21 Haziran 1927.
- Resmi Gazete. (1992). *Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun*. Sayı 21281, 02 Temmuz 1992.
- Resmi Gazete. (1994). *1994/6169 Kararlı Sayılı Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılarla ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*. Sayı 22127, 30 Kasım 1994.
- Resmi Gazete. (2009). *5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu*. Sayı 27256, 12 Haziran 2009.
- Resmi Gazete. (2013). *6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. Sayı 28615, 11 Nisan 2013.
- Seydi, A.R. (2014). *Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar*. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.31, s.267-305 Erişim: 16

Haziran

2016

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sufesosbil/article/viewFile/5000057278/5000054453>

Şahin, Y. (2013). *Çatışma Kuramları ve Kimlik Temelli Çatışmalar; Teorik Bir Giriş*. Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, s. 33-54.

Tanrıbilir, F. B. (2004). *Sığınma Hakkı ve Sığınmacılık*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları.

TDK. (1999). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Tekinalp, G. (2002). *Türk Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.

Topal, A. H. (2015). *Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü*. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2(1), s.05-22.

UNHCR. (2017). *Turkey October 2017*. Erişim: 1 Mart 2019
<https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2017/11/UNHCRTurkeyFactSheetOctober2017.pdf>

UNICEF. (2015). *Syria Crisis Education Factsheet*. Erişim: 5 Temmuz 2018
http://www.ooscimena.org/uploads/1/wysiwyg/150313_Syria_factsheet_English.pdf

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık

Yeğen, M. (2006). *Müstakbel Türk'ten Sözde Vatandaşa: Cumhuriyet Ve Kürtler*. İstanbul : İletişim Yayınları.

Yılmaz, E. E. (2018). *Mülteci Hukukunda Geçici Koruma*. Ankara: Seçkin Yayınları

EK 1: ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 24/09/2019

Tez Başlığı : **TÜRKİYE'DEKİ HRİSTİYAN İRAN'LI SIĞINMACILARIN SOSYO EKONOMİK DURUMLARI VE SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 103 sayfalık kısmına ilişkin, 24/09/2019 tarihinde tez danışmanım tarafından Tuminin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinal raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 6'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- Alıntılar dâhil
- 5- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
24/09/2019

Adı Soyadı: SHİVA AKHLAGHIOLAGHI
Öğrenci No: N11123820
Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı: Siyaset Bilimi Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Mete Kaan Kaynar

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

EK 2: ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Tarih: 15.10.2018 11:29
Sayı: 35853172-300-E.00000281033

E.00000281033

Sayı : 35853172-300
Konu : Shiva AKHLAGHIOLAGHI Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.09.2018 tarihli ve 12908312-300/00000239399 sayılı yazı.

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Siyaset Bilimi) Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **Shiva AKHLAGHIOLAGHI**'nin **Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN** danışmanlığında hazırladığı; **“Türkiye’deki Hıristiyan İranlı Sığınmacıların Sosyo Ekonomik Durumları ve Sorunları: Ankara Örneği”** başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **09 Ekim 2018** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-ımalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 87a51802-8323-4661-a76b-09a1b16718895 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Sevda TOPA1

